

POLONEUS

Pismo Związku Polaków w Rumunii
Revista Uniunii Polonezilor din România

7-8

(205)

2013

În inima Bucovinei...

Înconjurată de dealuri împădurite, în inima Bucovinei se află o localitate binecuvântată de Dumnezeu. Este Cacica! Numele localității este asociat cu prima așezare întemeiată de către minerii polonezi la 1792 care au început exploatarea zăcămintului de sare. Este localitatea în care conviețuiesc în armonie români, ucraineni, polonezi și germani, dovadă prezența celor trei biserici – ortodoxă, greco-catolică și romano-catolică, localitate pe bună dreptate numită „Europa în tabletă”.

Dar numele Cacicăi ne duce, mai ales, cu gândul la sanctuarul marian consacrat în anul 1904 și care, din anul 2000, a fost ridicat la rangul de bazilică minor de către Fericitul Ioan Paul al II-lea. Din altarul principal ne privește Preasfânta Fecioară Maria cu Pruncul Isus, îndemnându-i pe credincioși să și se încredințeze. Miraculoasa icoană are ca prototip icoana Fecioarei de la Częstochowa din Jasna Góra.

...la Cacica

În zilele de 14-15 august, de sărbătoarea Înălțării Sfintei Marii cu trupul și sufletul la Cer (Adormirea Maicii Domnului) Cacica devine un centru al spiritualității, al credinței și rugăciunii. Prezența celor aprox. 5000 de pelerini din țară, dar și din Polonia, Germania, Ungaria, Austria, Italia este o dovadă a răspândirii cultului marian. Inimile pelerinilor bat la unison, toți vin aici plini de credință, vin să se roage și să se închine Mamei lui Isus „... model pentru toți cei care-l caută pe Dumnezeu” se spune în Scrisoarea

W sercu Bukowiny...

W otoczeniu zalesionych wzgórz, w samym sercu Bukowiny, znajduje się miejsce błogosławione przez Boga. To Kaczyka! Jej nazwa kojarzy się z pierwszą osadą założoną przez polskich górników w 1792 r., którzy sprowadzeni zostali do wydobywania miejscowych pokładów soli. Kaczykę, zamieszkałą wspólnie w zgodzie przez Rumunów, Ukraińców, Polaków i Niemców, czego potwierdzeniem są trzy kościoły: prawosławny, grekokatolicki i rzymskokatolicki, nie bez powodu nazywa się „Europą w pigułce”.

Nazwa Kaczyka jednak przede wszystkim kojarzy się z sanktuarium maryjnym z 1904 r., wyniesionym do rangi bazyliki mniejszej w roku 2000 przez bł. Jana Pawła II. Z głównego ołtarza bazyliki spogląda na nas Przenajświętsza Maryja Panna z Dzieciątkiem Jezus, zachęcając wiernych do zawierzenia się Jej. Ten słynący łaskami obraz jest kopią cudownego wyobrażenia Matki Boskiej Jasnogórskiej.

...w Kaczyce

W dniach 14 i 15 sierpnia, podczas obchodów święta Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, Kaczyka staje się centrum duchowym i modlitewnym. Dowodem na powszechność kultu maryjnego jest obecność ponad 5 tys. wiernych z całej Rumunii oraz z zagranicy: Polski, Niemiec, Węgier, Austrii, Włoch. Serca pielgrzymów biją jednakowo, wszyscy przybywają pełni nadziei, aby pokłonić się i pomodlić przez Matkę Chrystusa i są „wzorem dla wszystkich poszukujących Boga” – jak napisał w Liście Apos-

Pielgrzymka Polaków z Nowego Sokoła

pastorală din data de 1 august 2013 semnată de PS Petru Gherghel – episcop de Iași.

Pentru cei aprox. 100 de bicicliști pelerinajul a început în dimineața zilei de 13 august. La Institutul Teologic Franciscan din Roman a avut loc deschiderea pelerinajului cu rugăciuni și binecuvântare. După un drum de aprox. 125 km., aceștia au sosit la Cacica, însoțiți de pr. Cristian Pal, în ziua de 14 august, la ora 11,00. Ei au fost întâmpinați și binecuvântați de Ministrul Provincial al OFMConv pr. Emilian Cătălin și pr. Romuald Bulai, rectorul sanctuarului din Cacica.

La ora 12,00 a avut Sf. Liturghie solemnă de deschidere a pelerinajului cu predica pr. Paul Bulai. La ora 13,30 au sosit tinerii pelerini care au parcurs aprox. 5 km., însoțiți fiind de PS Aurel Percă, episcop auxiliar al diecezei de Iași. Au urmat Calea Sfintei Cruci și Devoțiunea cu Preasfântul Sacrament. Liturghia pentru tineri, seminariști și persoane consacrate a fost oficiată de PS. Aurel Percă, iar predica a rostit-o pr. Paul Bulai OFMConv – paroh de Hălăucești.

tolskim z 1 sierpnia biskup diecezji jaskiej J. E. Petru Gherghel.

Dla setki rowerzystów pielgrzymka do Kaczyki rozpoczęła się modlitwami i błogosławieństwem rankiem 13 sierpnia przed Instytutem Teologicznym w Romanie. Po przebyciu około 125 km, rowerzyści wraz z ks. Cristianem Palem, 14 sierpnia o godz. 11,00 dotarli do Kaczyki. Przywitał ich prowincjał o. Emilian Cătălin OFMConv i rektor sanktuarium kaczyckiego ks. Romuald Bulai.

O godz. 12,00 odprawiona została uroczysta msza św. na zakończenie pielgrzymki z kazaniem ks. Paula Bulaia –

proboszcza w Hălăucești. O 13,00 do Kaczyki dotarła młodzież, która przebyła około 5 km wraz z biskupem pomocniczym diecezji jaskkiej J.E. Aurelem Percă. Następnie odprawiono Drogę Krzyżową i Adorację do Najświętszego Sakramentu. Mszę dla młodzieży, seminarzystów i osób konsekrowanych odprawił biskup Aurel Percă, a kazanie wygłosił ks. Paul Bulai.

Wzruszającym i podniosłym momentem było maryjne czuwanie, kiedy to wierni odmawiając różaniec ruszyli w procesji dookoła bazyliki, wznosząc co raz swój wzrok w niebo z nadzieją, że ich modły zostaną przez Niepokalaną Poczetą wysłuchane.

Dzień 15 sierpnia rozpoczęła poranna msza odprawiona przez ks. Iuliana Eugena Kroppa z kazaniem ks. Paula Bulaia, w którym wyjaśnił on wiernym znaczenie obchodzonych uroczystości, kończąc słowami: „Musimy podziękować naszym braciom Polakom za to, że dzięki nim istnieje ta perła Rumunii, perła Bukowiny, ta oaza rumuńskiej duchowości”.

Momentul emoționant și înălțător a fost cel al privegherii mariane când pelerinii, recitând cu pietate rozariul și cu lumânări aprinse, au pornit în procesiune în jurul bazilicii. Din când în când își înălțau privirile către cer convinși fiind că ruga lor va fi ascultată de cea zămislită fără de prihană strămoșească.

Ziua de 15 august a început cu liturgia de dimineață celebrată de pr. Iulian Eugen Kropp, iar predica a rostit-o pr. Paul Bulai. Acesta a explicat semnificația sărbătorii, iar în încheiere a spus: „Trebuie să mulțumim fraților noștri polonezi că au făcut posibil ca această perlă a României, perlă a Moldovei, perlă a Bucovinei, această oază a spiritualității românești să existe”.

Între orele 7,30-10,15 au avut loc liturghii în limbile ucraineană pentru greco-catolici, maghiară, germană și polonă, la grotă sau în biserică. Liturgia în limba polonă a fost celebrată de pr. Marius Bucevschi – paroh în Solonețu Nou, concelebranți fiind preoții: Stanisław Kucharek, Iulian Eugen Kropp, Gabriel Bucur și 4 diaconi din Polonia. În biserică se remarcă un grup de 12 adolescenți în tricouri roșii pe care scria BUKOWINA – 2013 și trei instructori – cercetași din Cracovia care au venit pe biciclete, au vizitat Maramureșul și Bucovina și au ținut să fie prezenți la marea sărbătoare de la Cacica.

La altarul din fața bazilicii, la ora 11,00, s-a oficiat Sfânta Liturghie solemnă pontificală de către PS Petru Gherghel – episcop de Iași, PS Aurel Percă – episcop auxiliar de Iași și PS Joan Piris Frigola – episcop de Lleida (Spania). În predica rostită PS Petru Gherghel a ținut să sublinieze că „(...) pelerinajul din acest an marchează încheierea celor trei ani dedicați familiei, ani în care icoana Maicii Domnului – făcătoare de minuni de la Cacica a fost prezentă în toate comunitățile romano-catolice din Dieceza de Iași”.

La liturgia pontificală a fost prezent Ambasadorul RP la București – Marek Szczygieł însoțit de Ghervazen Longher – Președintele Uniunii Polonezilor din România și deputat în Parlamentul României din partea minorității poloneze. De asemenea, la liturgia pontificală au asistat Victor Ponta – premierul României, Cătălin Nechifor – președintele Consiliului Județean Suceava, Florin Sinescu – prefectul jud. Suceava, alte oficialități, senatori și deputați.

În încheiere, pr. Romuald Bulai – rectorul sanctuarului a mulțumit celor 68 de preoți și pelerinilor și a ținut să precizeze că în anul 2014 se vor sărbători 110 ani de la consacrarea sanctuarului.

W godzinach 7,30-10,15 odprawione zostały msze w języku ukraińskim dla grekokatolików, po węgiersku, niemiecku i polsku w grocie i w kościele. Mszę w języku polskim odprawił ks. Marius Bucevschi – proboszcz w Nowym Sokołcu, a koncelebowali

ją księza: Stanisław Kucharek, Iulian Eugen Kropp, Gabriel Bucur i czterech diakonów z Polski. Podczas mszy szczególnie wyróżniała się grupa 12 młodych ludzi w czerwonych koszulkach z napisem BUKOWINA – 2013 i ich trzech instruktorów – harcerzy z Krakowa, którzy odbyli rowerową podróż do Maramureszu i na Bukowinę, uczestnicząc także w uroczystościach w Kaczyce.

Uroczystej mszy pontyfikalnej o godz. 11,00 przy ołtarzu przed bazyliką przewodniczyli J.E. Petru Gherghel – biskup diecezji jasskiej, J.E. Aurel Percă – biskup pomocniczy i J.E. Joan Piris Frigola – biskup Lleidy (w Hiszpanii). W swoim kazaniu J.E. Petru Gherghel powiedział między innymi, że „(...) tegoroczna pielgrzymka zaznacza zakończenie trzech lat poświęconych rodzinie, kiedy to cudowny obraz Matki Boskiej z Kaczyki gościł we wszystkich rzymskokatolickich wspólnotach diecezji jasskiej”.

W mszy pontyfikalnej uczestniczył Ambasador RP w Bukareszcie J.E. Marek Szczygieł, a towarzyszył mu prezes Związku Polaków w Rumunii i poseł do rumuńskiego parlamentu z ramienia mniejszości polskiej Gerwazy Longher. Uczestniczył w niej także premier Rumunii Victor Ponta, a także przedstawiciele władz lokalnych: Cătălin Nechifor – przewodniczący Rady Województwa Suczawa, wojewoda Florin Sinescu i wielu innych oficjeli, senatorów i posłów.

Na zakończenie rektor sanktuarium ks. Romuald Bulai podziękował 68 księżom i wszystkim pielgrzymom za udział w uroczystościach i przypomniał, że w roku 2014 sanktuarium obchodzić będzie 110-lecie.

Încet, încet autocarele, mașinile au părăsit Cacica. Pelerinii, care timp de două zile au trăit momente înălțătoare de comuniune cu Sfânta Maria, au pornit spre casele lor. În Cacica viața a reintrat în ritmul vieții de fiecare zi. Dar în suflet va rămâne ceea ce au trăit aici, în inima Bucovinei.

Stanislava Iachimovschi

Powoli Kaczykę opuszczając zaczęły wszystkie autokary i samochody. Pielgrzymi, którzy przez dwa dni przeżywali wzniosłe chwile jedności z Przenajświętszą Maryją Panną, ruszyli do swoich domów. W Kaczyce wszystko zaczęło wracać do codzienności. Ale w duszach ludzi na długo pozostanie to, czym żyli tu, w sercu Bukowiny.

Tłum. E. Wieruszewska-Calistru

Zdjęcia: Edi Lucaci

OBRAZ MATKI BOSKIEJ w Kaczyce na Bukowinie

Cudowny obraz Matki Bożej Częstochowskiej z Jasnej Góry stanowi niewątpliwie pierwowzór czczonego na Bukowinie obrazu Matki Bożej Kaczyckiej. Jasnogórski obraz, namalowany na trzech złączonych ze sobą deskach lipowych o wymiarach 122 x 82 cm, przedstawia Matkę Boską w półpostaci, frontalnie, która na lewym ramieniu trzyma Dzieciątko Jezus, a prawą ręką wskazuje na Jezusa. Pan Jezus natomiast zwrócony jest do widza w pozycji trzy czwarte, lewą ręką podtrzymuje księgę Pisma Świętego, a prawą ręką błogosławi.

Według przekazu legendarnego, obraz został namalowany przez św. Łukasza Ewangelistę na prośbę pobożnych niewiast, po wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny, na deskach z nazaretańskiego stołu Świętej Rodziny. Zaliczany do obrazów typu Hodegetrii, które swoją genezę mają w ikonie konstantynopolskiej z pierwszej połowy V w., znajdującej się w sanktuarium Ton Hodegon. Według przekazów historycznych, został przywieziony do tego miasta z Ziemi Świętej przez Eudoksję, żonę cesarza Teodozjusza II. Podarowany siostrze cesarza, Pulcherii, obraz przeżywał różne koleje dziejów cesarstwa bizantyjskiego i okresu obrazoburstwa, jednak w klasztorze Ton Hodegon pozostał

ICOANA MAICII DOMNULUI de la Cacica din Bucovina

Imaginea miraculoasă a Preasfintei Fecioare Maria de la Częstochowa, din Jasna Góra, este, fără îndoială, prototipul icoanei Maicii Domnuluienerate la Cacica în Bucovina. Icoana de la Jasna Góra a fost pictată pe trei scânduri din tei unite între ele, de dimensiuni 122 x 82 cm, prezentând-o pe Sfânta Fecioară, pe jumătate, frontal, care pe brațul stâng ține Pruncul Isus, iar brațul drept este întins, indicând spre Isus. Pruncul Isus este prezentat cu privirea îndreptată spre privitor în poziția de trei sferturi, în mâna stângă ține cartea Sfintei Scripturi, iar cu brațul drept binecuvântează.

Potrivit izvoarelor legendare, icoana a fost pictată de Sfântul Evanghelist Luca, la cererea unor femei evlavioase după Adormirea Maicii Domnului, pe scândurile mesei care aparțineau Sfintei Familii din Nazaret. Icoana face parte din tipul de imagini Hodegetrii, având originile sale în pictura de la Constantinopol, care datează din prima jumătate a secolului al V-lea, care se afla în templul Ton Hodegon, și care, după anumite izvoare istorice, a fost adusă în acest oraș din Țara Sfântă de către Eudochia, soția împăratului Teodosie al II-lea. Dăruit Pulcheriei, sora împăratului, icoana a trecut prin vicisitudinile istorice ale Imperiului Bizantin și perioada iconoclastului, fiind păstrată

Jacek Kobiela, Obraz Matki Bożej Bocheńskiej, domniemany pierwotny wygląd cudownego wizerunku [w:] „Zwiastun Maryi”, nr 10 (169) 26 września 2010.

do czasu podboju Bizancjum przez Turków w 1453 r., zaś dalsze losy tego obrazu nie są znane.

Według jasnogórskich legend, Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej jest utożsamiany z tym właśnie obrazem i miał być przewieziony na początku XIV w. najpierw na Węgry, a później Ludwik Węgierski miał go podarować lub przewieźć na Ruś Czerwoną, do miejscowości Bełz, skąd w 1382 lub 1384 r. przez księcia Władysława Opolczyka został podarowany paulinom z Jasnej Góry.

Obecnie wiadomo, że obraz nawiązuje do dawnych obrazów kultowych wywodzących się z malarstwa bizantyjskiego, albowiem przedstawia układ formalny i treściowy dawnych bizantyjskich ikon, a jego powstanie, na podstawie ostatnich badań naukowych, datuje się na przełom XIII-XIV w. w kręgu malarstwa italo-bizantyjskiego we Włoszech, prawdopodobnie w twórczości Simone Martini, działającego w pierwszej połowie XIV w. w rejonie neapolitańskim, skąd wywodziła się rodzina andegaweńska króla Ludwika Węgierskiego.

Obraz został włączony do fundacji klasztoru paulinów na Jasnej Górze nie przez Władysława Opolczyka, ale przez królową Jadwigę, która przywiozła obraz z dworu królewskiego z Budy i przekazała przybyłym do Częstochowy paulinom. Od samego początku na Jasnej Górze „łaskami słynący” obraz został otoczony wyjątkową czcią przez polski naród. Ówczesny kronikarz Jan Długosz pisze o obrazie, że jest wizerunkiem „Królowej świata i naszej Marii”.

Kult jasnogórskiego obrazu rozpowszechnił się jeszcze bardziej po obronie Jasnej Góry przed

totuși în mănăstirea Ton Hodegon până la cucerirea Bizanțului de către turci în anul 1453, după care soarta acestei icoane este necunoscută.

Conform legendelor din Jasna Góra, imaginea Sfintei Fecioare de la Częstochowa este identificată tocmai cu această imagine, care ar fi fost transportată la începutul secolului al XIV-lea mai întâi în Ungaria, iar mai târziu, regele Ludovic al Ungariei ar fi dăruit-o sau transportat-o în orașul Bełz, din Rusia, de unde în anii 1382 sau 1384 prințul Ladislau de Opole ar fi dăruit-o călugărilor paulini de la Jasna Góra.

În prezent știm că imaginea face referință la vechile icoane de cult, care provin din cercurile picturii bizantine, deoarece imaginea prezintă caracteristicile formale și de conținut ale icoanelor vechi bizantine, iar originile sale, pe baza unor cercetări recente, datează de la sfârșitul secolului al XIII-lea și începutul celui de-al XIV-lea, în sfera picturii italo-bizantine din Italia, probabil, printre creațiile lui Simone Martini, care și-a desfășurat activitatea în prima jumătate a secolului al XIV-lea în regiunea napolitană, unde își avea originile familia regelui Ludovic al Ungariei, D'Anjou.

Icoana a fost inclusă în fondul ordinului paulin de la Jasna Góra, nu de către Ladislau de Opole, ci de către regina Jadwiga, care a adus icoana de la curtea regală din Buda și a dăruit-o călugărilor paulini stabiliți la Częstochowa. De la început, la Jasna Góra imaginea „miraculoasă” a fost înconjurată de o venerație deosebită de către poporul polonez. Un cronicar al timpului, Jan Długosz a scris despre această icoană că este chipul „Mariei, Regina lumii și a noastră”.

Cultul icoanei de la Jasna Góra s-a răspândit și mai mult după respingerea asediului suedez de

Zdjęcie obraz Matki Bożej Kaczyckiej podczas peregrynacji

Źródło: www.ercis.ro

Szwedami w 1655 r., co zostało uznane za cud dokonany za przyczyną Matki Bożej Jasnogórskiej.

Trzy miesiące po oblężeniu król polski Jan Kazimierz w katedrze lwowskiej przed obrazem Matki Boskiej Łaskawej w kaplicy Domagaliczów złożył śluby, ofiarowując naród polski opiece Matki Boskiej Częstochowskiej i nazywając ją Królową Polski. Te wydarzenia sprawiły, że obraz stał się wzorem do powstania licznych kopii, które były rozsiane po całej Polsce.

Jednym z najwcześniejszych obrazów Matki Bożej Częstochowskiej jest obraz Matki Bożej w Bochni, powstały pod koniec XV w. lub na początku wieku XVI. Istnieje hipoteza, że obraz powstał w Krakowie, w czasie, gdy obraz częstochowski był tam konserwowany po napadzie Husytów na klasztor jasnogórski w 1430 r. Artyści pracujący przez cztery lata nad jego odnowieniem mieli sporządzić kilka kopii, które później zasłynęły z łask i przeszły z rąk prywatnych do kościołów w okolicy Krakowa, między innymi w Bochni.

Obraz bocheński znajdował się początkowo w klasztorze Dominikanów, po kasacie klasztoru w 1777 r. obraz przeniesiono do kościoła parafialnego. Czczono go pod wezwaniem Matki Boskiej Różańcowej, a w księdze cudów od 1742 r. spisywano wyproszone za wstawiennictwem Maryi liczne łaski. Najbardziej znaną formą kultu był odpust na Matkę Bożą Różańcową, obchodzony w drugą niedzielę października.

Zdjęcie obrazu Matki Bożej Częstochowskiej

Źródło: www.ercis.ro

la Jasna Góra în anul 1655, care a fost considerat un miracol prin mijlocirea Fecioarei de la Częstochowa, împotriva „potopului suedez”. La trei luni după asediul, regele polonez Jan Kazimierz în catedrala din Lvov, în fața icoanei Maicii Domnului (Łaskawa – Plină de har), din capela familiei Domagalicz, a depus un jurământ, prin care încredința întreg poporul polonez sub protecția Imaculatei, numind-o Regină a Poloniei. Aceste evenimente au făcut ca această imagine să devină un model pentru alte numeroase copii, care s-au răspândit în toată țara.

Una dintre cele mai vechi icoane ale Maicii Domnului de la Częstochowa este icoana Preasfintei Fecioare din Bochnia, pictată în secolul al XV-lea sau începutul secolului al XVI-lea. Există o ipoteză conform căreia pictura a fost făcută în Cracovia, în perioada când icoana de la Częstochowa se afla aici pentru restaurare în urma distrugerilor suferite după atacul husit asupra complexului paulin de la Jasna Góra din anul 1430. Timp de patru ani, o echipă de pictori, lucrând la restaurarea icoanei, ar fi pictat câteva exemplare, care mai târziu devenind miraculoase au trecut de la persoanele private la bisericile din jurul Cracoviei, printre care și la biserica din Bochnia.

Zdjęcie obrazu Matki Bożej Kaczyckiej podczas restauracji

Źródło: www.ercis.ro

Icoana din Bochnia a fost amplasată inițial în mănăstirea dominicană, iar după desființarea mănăstirii în anul 1777, icoana a fost transferată în biserica parohială. Icoana a fost venerată sub titlul Sfânta Fecioara Maria a Rozariului, iar în „Liber miraculorum” începând din anul 1742 au fost scrise harurile abundente dobândite prin mijlocirea Maicii Domnului. Cea mai cunoscută formă de cult a fost hramul dedicat Sfintei Fecioare Maria a Rozariului, sărbătoarea având loc în a doua duminică din luna octombrie.

Kult Matki Boskiej Częstochowskiej z Bochni był tak rozpowszechniony, że powstały obrazy na wzór Matki Boskiej Bocheńskiej. Z pewnością w niedalekim Krakowie, prężnym ośrodku malarskim, powstawały jej kopie, które spotykamy w różnych miejscach Polski, dość daleko od Krakowa i Bochni. Z pewnością do obrazu z Bochni jest podobnych co najmniej 12 ikon znajdujących się w Polsce, na Litwie i na Węgrzech, tworząc tak zwaną „rodzinę bocheńską”, ale czy do tej rodziny należy również obraz Matki Bożej Kaczyckiej, to kwestia dalszych badań i analiz historyków sztuki.

Te same cechy obrazu częstochowskiego ma obraz w Kaczyce na Bukowinie, pochodzący z pierwszej połowy XVIII w. i jest kopią obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Przymuszczalnie jego pierwowzór pochodzi bezpośrednio z obrazu Matki Bożej Jasnogórskiej w Częstochowie, o czym świadczą zawarte na nim cechy wspólne częstochowskiej Hodegetrii, ukazując Matkę Bożą w półpostaci, a Pana Jezusa w całej, kolor sukni i płaszcza Maryi są w kolorze ciemno-błękitno-zielonym zawierając, co jest bardzo istotne, zdobiące lilie andegaweńskie, wykończenie sukni i płaszcza Maryi i sukni dzieciątka zdobi szeroka, pięknie ozdobiona lamówka, a na szyi Maryi jest zawieszony sznur pereł i krzyż na łańcuchu.

Obraz w Kaczyce znalazł się z pewnością za przyczyną imigrantów bocheńskich, których pod koniec XVIII w. władze austriackie sprowadziły do saliny kaczyckiej i został umieszczony w głównym ołtarzu murowanego kościoła powstałego w 1809 r. za pomocą administracji salinarnej.

Rodzą się teraz dwa podstawowe pytania: pierwsze odnosi się do genezy obrazu i jego ewentualnego bocheńskiego właściciela, a drugie odnośnie przemalowania obrazu i zatarcia jego częstochowskich charakterystycznych rysów. O ile odpowiedź na pierwsze pytanie wymaga dalszych badań, albowiem brak jest jakiegokolwiek dokumentacji, która pozwoliłaby bliżej określić zarówno genezę obrazu, jak i jego fundatorów, co pozwala nam jedynie domniemywać, że bocheńscy górnicy, mając świadomość opuszczenia ojczystej ziemi na zawsze, zamówili wykonanie lub zakupili częstochowski obraz, który wówczas cieszył się w Polsce, ale w Bochni także, tak wielką czcią, że chcieli zabrać ze sobą rzeczywiście to, co mieli w oczyma najcenniejszego, a więc kult Matki Boskiej.

Co do sprawy zatarcia lub przemalowania nieco pierwotnego obrazu, z pewnością nie było to konsekwencją polityki cesarstwa austriackiego, a szczególnie cesarza Józefa II, który już pod koniec XVIII w. starał się być chrystocentrykiem, jednocześnie nie godząc się z kultem Matki Bożej, który wydał także zakaz odbywania pielgrzymek w całym cesarstwie, co niewątpliwie spowodowało

Cultul Maicii Domnului de la Czeŝtochowa din Bochnia s-a rãspãndit atãt de mult, încãt au luat naŝtere noi icoane dupã modelul Maicii Domnului din Bochnia. Aceste copii au luat ființă cu siguranță în apropiatul oraș Cracovia, un centru prosper al picturii unde au fost realizate numeroase copii care se gãsesc în diverse locuri îndepãrtate de Cracovia și Bochnia. Avem convingerea cã existã cel puțin 12 icoane din Polonia, Lituania și Ungaria, similare icoanei din Bochnia, care constituie așã-numita „familie din Bochnia”, dar dacã acestora le putem adãuga și icoana Maicii Domnului de la Cacica, rãmãne sã se pronunțe ulterior dupã ample cercetãri și analize, specialiști în istoria artei.

Aceleași caracteristici ale icoanei de la Czeŝtochowa le pãstreazã și icoana de la Cacica din Bucovina, datãnd din prima jumãtate a secolului al XVIII-lea și este o copie a icoanei Maicii Domnului de la Czeŝtochowa. Probabil icoana a fost pictatã în mod direct dupã icoana Maicii Domnului de la Jasna Góra din Czeŝtochowa, dupã cum reiese din analiza comparativã a elementelor comune pentru Hodegetria din Czeŝtochowa, prezentãnd-o pe Maica Domnului pe jumãtate, iar Pruncul Isus în întregime, culoarea rochiei și a veŝmãntului Mariei este de un albastru închis cu o nuanță spre verde, fiind împodobite, ceea ce este foarte important, cu crini andegavini, la capete, atãt rochia și mantia Mariei cãt și rochia pruncului fiind îmbogãțitã de o tubulaturã frumos decoratã, iar de gãtul Mariei este suspendat un ŝirag de perle și o cruce agãțatã pe un lãnțișor. Icoana a fost adusã la Cacica, de minerii imigranți din Bochnia, pe care, la sfãrșitul secolului al XVIII-lea, autoritãțile austriece i-au adus la salina deschisã atunci, fiind amplasatã în altarul principal al bisericii din cãrãmidã, construitã cu ajutorul administrației salinare în anul 1809.

Se ivesc acum douã întrebãri fundamentale: prima se referã la originea icoanei și la posibilul ei proprietar din Bochnia, iar cealaltã se referã la revopsirea icoanei și la estomparea caracteristicilor distinctive ale icoanei care a servit drept model și anume a celei de la Czeŝtochowa. Cu privire la prima întrebare, ŝtim cã este necesarã o analizã suplimentarã, deoarece lipsa unei documentãri pentru a stabili în detaliu atãt originea icoanei cãt și fondatorii (proprietarii) acesteia, ne permite doar sã presupunem cã minerii din Bochnia, fiind conștienți cã pãrãesc patria natalã pentru totdeauna, au comandat sau au cumpãrat copia icoanei Maicii Domnului de la Czeŝtochowa, imagine care era veneratã în Polonia, dar și în Bochnia, pentru a aduce cu ei ceea ce au avut bunul cel mai de preț, și anume dragostea fațã de Maica Domnului.

Cu privire la revopsirea sau estomparea parțialã a icoanei inițiale, nu a fost cu siguranță o consecință a politicii imperiului austriac, și mai ales a împãratului Iosif al II-lea, care în secolul al XVIII-lea, a încercat sã fie cristocentric, nefiind de acord cu aprofundarea cultului marian, sistãnd pelerinajele din tot imperiul austriac, ceea ce a dus inevitabil la dispariția mișcãrii

zamaracie ruchu pielgrzymkowego w niektórych regionach Galicji zachodniej. Zarządzenia cesarskie znosiły także wszelkiego rodzaju bractwa i zrzeczenia religijne, ale polityka habsburgów miała inne oblicze w stosunku do Bukowiny, zezwalając na powstawanie w duchu absolutyzmu oświeceniowego nowych fundacji kościelnych, do których zaliczamy także murowany kościół kaczycki.

Wiadomo, że pierwszym duszpasterzem salinarnych kolonistów był ks. Jakób Bogdanowicz, ormianin ze Stanisławowa, który wychował się w czasach, kiedy jego rodzinne miasto nawiedzały rzesze pielgrzymów z obszaru całej ówczesnej metropolii lwowskiej, by uczcić znajdujący się w kościele pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny cudowny obraz Matki Bożej Łaskawej, i właśnie przemalowanie ikony kaczyckiej mogło nastąpić na sugestię kaczyckiego plebana, wzorując się na wyżej wspomnianym obrazie, co doprowadziło do zatarcia rysów tak charakterystycznych na obliczu Matki Bożej Częstochowskiej.

Pomimo tak wielu niejasności, obecnie nie ma cienia wątpliwości, że umieszczony w głównym ołtarzu bazyliki kaczyckiej obraz jest kopią obrazu Matki Boski Częstochowskiej, powstała w kręgu XVIII-wiecznej polskiej szkoły malarskiej, co nie przekreśla jego walorów artystycznych i religijnych, oraz daje na-dzieję na fachową konserwację i zabezpieczenie i co najważniejsze – na rozwinięcie i powstanie coraz to nowych form kultu maryjnego w bukowińskim sanktuarium, w diecezji Jassy, w Rumunii, jak i poza jej granicami.

ks. Alfons-Eugen Zelionka

*Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Universitatea Catolică „Ioan Paul al II-lea” din Lublin*

peregrine în unele regiuni din vestul Galiciei. Printr-un decret imperial a anulat toate tipurile de asociații religioase și așa-zisele „frății” religioase, deși politica habsburgă a avut o altă desfășurare în ceea ce privește Bucovina, deoarece aici s-a permis crearea în spiritul absolutismului renascentist noi fundații bisericești, printre care se numără și biserica zidită la Cacica.

Este cunoscut faptul că primul preot care s-a îngrijit de coloniștii mineri a fost pr. Jacob Bogdanowicz, la origine era armean din Stanisławów, care a crescut într-un moment în care orașul său natal era vizitat de numeroși pelerini din întreaga mitropolie de Lemberg, pentru a venera icoana miraculoasă a Maicii Domnului Plină de har (Łaskawa) situată în Biserica Neprihănitei Zămisliri, astfel revopsirea icoanei Maicii Domnului de la Cacica ar fi putut rezulta ca urmare a dorinței parohului de atunci după modelul icoanei menționate mai sus, lucru care a dus la estomparea semnelor de pe chipul Mariei atât de caracteristice pe chipul Maicii Domnului de la Częstochowa.

În ciuda multor neclarități, în prezent, nu există nicio îndoială că icoana care este amplasată în altarul principal al Bazilicii din Cacica este o copie după icoana Maicii Domnului de la Częstochowa, realizată în cadrul școlii poloneze de pictură din secolul al XVIII-lea, ceea ce nu diminuează valorile artistice și mai ales cele religioase ale icoanei și deschide o perspectivă matură pentru viitoarea conservare și pentru o protecție adecvată, dar mai ales pentru dezvoltarea și apariția unor noi forme de cult în acest sanctuar din Bucovina, în Dieceza de Iași, în România, precum și la nivel internațional.

50-lecie kapłaństwa kard. Stanisława Dziwisza

23 czerwca w Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się!” w Łagiewnikach poświęcona została bazylika pod Jego wezwaniem. Sanktuarium bł. Jana Pawła II działało już od przeszło roku, ale do tej pory otwarte były tylko podziemia świątyni, w których znajdują się relikwie papieża. Centrum Jana Pawła II ma służyć utrwalaniu pamięci o papieżu i promocji jego dziedzictwa. Zostało powołane przez metropolitę krakowskiego kard. Stanisława Dziwisza 2 stycznia 2006 r. Inwestycja ruszyła dwa lata później. W całości została sfinansowana przez darczyńców. W Centrum znajdują się m.in.: kościół, Instytut Jana Pawła II oraz Centrum Wolontariatu. W przyszłości na terenie Centrum powstaną m.in.: multimedialne muzeum, dom rekolekcyjny, centrum konferencyjne, dom pielgrzymy i park medytacyjno-rekreacyjny.

50 de ani de preoție a card. Stanislav Dziwisz

În ziua de 23 iunie, la Centrul Ioan Paul al II-lea „Nu vă temeți!” din Łagiewniki a fost consacrată bazylica cu hramul Lui. Sanctuarul fericitului Ioan Paul al II-lea activa de mai bine de un an, dar până acum a fost deschis doar subsolul bisericii unde se află relicvele papei. Centrul Ioan Paul al II-lea trebuie să servească perpetuării amintirii papei și promovării moștenirii lui. A fost inițiat de către metropolitul Cracoviei card. Stanislav Dziwisz la 2 ianuarie 2006. Investiția a început doi ani mai târziu. A fost finanțată în totalitate de donatori. În Centru se află, printre altele: biserica, Institutul Ioan Paul al II-lea precum și Centrul Voluntariatului. În viitor, pe terenul Centrului se vor ridica, printre altele: un muzeu multimedial, casa de recolecții, centrul de conferințe, casa pelerinului și un parc de meditație și recreere.

**Kardynał Stanisław Dziwisz podczas konsekracji nowego Kościoła
pw. Błogosławionego Jana Pawła II w Pojanie Mikuli**

W uroczystej Mszy św. wzięli udział biskupi, arcybiskupi i kardynałowie zgromadzeni na 362. zebraniu Konferencji Episkopatu Polski. Celebrował ją kard. Stanisław Dziwisz, który wraz ze swoimi rocznikowymi kolegami – bp. Janem Zającem i bp. Tadeuszem Rakoczem, obchodzili 50-lecie kapłaństwa. „Nasz jubileusz jest wielkim podziękowaniem Bogu za tego, który nas przyjął do seminarium i w nim towarzyszył, który nas wyświęcił na kapłanów” – powiedział kard. Stanisław Dziwisz na konferencji prasowej podsumowującej 362. zebranie KEP w Wieliczce, na dzień przed uroczystościami.

Kard. Stanisław Dziwisz przeszedł 50 lat pięknej i niezwyklej posługi kapłańskiej. Urodził się w 1939 r. w Rabie Wyżnej położonej u podnoża Tatr. Ojciec, Stanisław, pracował na kolei, a matka, Zofia, zajmowała się domem i dziećmi. Stanisław nie miał jeszcze 9 lat, gdy zginął jego ojciec. Po ukończeniu szkoły podstawowej rozpoczął naukę w liceum w Nowym Targu. Po maturze w 1957 r. wstąpił do seminarium. Wtedy po raz pierwszy spotkał na swojej drodze ks. Karola Wojtyłę. 23 czerwca 1963 r. Stanisław Dziwisz otrzymał święcenia kapłańskie z jego własnej ręki. Wkrótce potem został wikariuszem w parafii w Makowie Podhalańskim (1963-1965). W 1966 r. został kapłanem i sekretarzem arcybiskupa metropolity krakowskiego Karola Wojtyły. Dzień 16 października 1978 r., kiedy Karol Wojtyła obrany został papieżem, okazał się przełomowym także dla ks. Stanisława Dziwisza. Pozostał bowiem jego sekretarzem i towarzyszył papieżowi Janowi Pawłowi II przez ponad 26 lat. We wrześniu 2003 r. podniesiony został do godności biskupa, 3 czerwca 2005 r. mianowany przez papieża Benedykta XVI metropolitą krakowskim, a 24 marca 2006 r. otrzymał godność kardynalską.

Stanisława Jakimowska

La Sf. Liturghie solemnă au luat parte episcopii, arhiepiscopii și cardinalii prezenți la a 362-a adunare a Conferinței Episcopatului Polonez (CEP). Ea a fost oficiată de card. Stanisław Dziwisz care, împreună cu colegii săi de generație – ep. Jan Zając și ep. Tadeusz Rakocz, au sărbătorit 50 de ani de preoție. „Jubileul nostru este o mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru cel care ne-a primit la seminar și ne-a însoțit, care ne-a consacrat ca preoți” – a spus card. Stanisław Dziwisz la conferința de presă ce a încheiat a 362-a adunare a CEP de la Wieliczka, cu o zi înainte de festivități.

Card. Stanisław Dziwisz a împlinit 50 de ani de frumoasă și neobișnuită preoție. S-a născut în anul 1939, în Rabia Wyżna. Tatăl, Stanisław, muncea la calea ferată, iar mama Zofia, se ocupa de casă și copii. Stanisław nu împlinise încă nouă ani, când i-a murit tatăl. După terminarea școlii generale, a urmat liceul din Nowy Targ. După bacalaureatul din anul 1957, a intrat la seminar. Atunci, pentru prima oară l-a întâlnit în drumul său pe pr. Karol Wojtyła. La 23 iunie 1963 a primit consacrarea ca preot chiar din mâinile lui. În acest timp, a devenit vicar în parohia din Maków Podhalański (1963-1965). În anul 1966 a devenit capelan și secretar al arhiepiscopului de Cracovia - Karol Wojtyła. Ziua de 16 octombrie 1978, când Karol Wojtyła a fost ales papă, a fost decisivă pentru pr. Stanisław Dziwisz. Căci a rămas secretarul lui și i-a fost alături papei Ioan Paul al II-lea timp de peste 26 de ani. În septembrie 2003 a fost ridicat la demnitatea de episcop, la 3 iunie 2005 papa Benedict al XVI-lea l-a numit metropolit al Cracoviei, iar la 24 martie 2006 a primit demnitatea de cardinal.

24. Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania”
Cel de al 24-lea Festival Folcloric Internațional „Întâlniri Bucovinene”

Câmpulung Moldovenesc

Oficiele wśród grupy „Buciumașii” podczas korowodu

Zespół „Pojana” - Piława Dolna - Polska

W dniach 19-21 lipca 2013 r. Zespół Pieśni i Tańca Górali Czadeckich „Pojana” miał okazję uczestniczyć w XXIV Międzynarodowym Festiwalu „Bukowińskie Spotkania” w Câmpulung Moldovenesc w Rumunii.

Przed oficjalnym otwarciem festiwalu ulicami miasta przeszedł barwny, wielonarodowościowy korowód. Mieszkańcy gromkimi brawami witali i podziwiali rozśpiewanych i roztańczonych uczestników tego przedsięwzięcia. Przez kolejne dni zespoły poprzez tańce i śpiewy regionalne prezentowały na scenie swoją kulturę i tradycję. Przez dłuższy okres słońce wtórowało przemiłej atmosferze, a pomimo deszczu, a nawet burzy i gradu, mieszkańcy w dużej liczbie przycho-

Zespół „Solonczanka” - Nowy Solonec - Rumunia

Zespół „Plaiurile Solonețului” - Todirești - Rumunia

dzili i cieszyli swoją obecnością do ostatniego dnia festiwalu, co sprawiało jego uczestnikom podwójną radość.

Uczestnictwo w kolejnej edycji „Bukowińskich Spotkań” było nową okazją, by ponownie móc spotkać się z zaprzyjaźnionymi już od wielu lat zespołami z Polski, z „Dunawcem” ze Zbylutowa, „Podgrodziankami” z Raciborowic, „Mikulanką” ze Słowacji oraz zespołami z Ukrainy, Węgier i Rumunii. Zabawa, śpiew, taniec, wspólne fotografie, rozmowy czy miłe gesty towarzyszyły wszystkim przez cały pobyt na festiwalu, a wspólna biesiada w sobotę 20 lipca, przy suto zastawionych stołach, stała się okazją do głębszego poznania, zintegrowania się, ale przede wszystkim odnowienia kontaktów zawartych na poprzednich festiwalach. Bariery językowe nie miały żadnego znaczenia podczas wspólnej zabawy.

Udział w rumuńskiej części festiwalu poprzedził kilkudniowy pobyt członków zespołu „Pojana” i osób towarzyszących w rodzinnej wiosce – Pojanie Mikuli.

În zilele de 19-21.07.2013, ansamblul de Căntece și Dansuri al Muntenilor Czadca „Pojana” a avut prilejul să participe la a XXIV ediție a Festivalului Internațional „Întâlniri Bucovinene” la Câmpulung Moldovenesc – România.

Înainte de deschiderea oficială a festivalului, pe străzile orașului a trecut coloratul cortegiu multinațional. Cu strigăte de bravo locuitorii au întâmpinat și admirat participanții acestei manifestări care treceau cântând și dansând. În următoarele zile, prin dansuri și cântece regionale, au prezentat pe scenă cultura și tradițiile lor. Mult timp soarele a în-

soțit plăcuta atmosferă, dar în ciuda ploii și chiar a furtunii și grindinei numeroși locuitori veneau și se

Zespół „Ceremshyna” - Waszkowce - Ukraina

Zespół „Mała Pojana” - Pojana Mikuli - Rumunia

Stał się on możliwością do odwiedzenia grobów swoich przodków, spotkania się z rodzinami oraz nawiązania nowych znajomości, które bardzo często przerażają się w długotrwałe przyjaźnie. Gościnność, dobroć i przychylność mieszkańców Pojany Mikuli znana jest nie od dziś. Już pierwszego dnia, w niedzielę 14 lipca, ksiądz proboszcz dla przybyłych Polaków odprawił dodatkową mszę św. w kościele bł. Jana Pawła II. Po mszy była okazja do powitań, rozmów i wspólnych zdjęć z księdzem i pojańskimi rodzinami. W drugim dniu pobytu w Rumunii cała grupa z Polski wraz z młodzieżą z Pojany Mikuli wyruszyła na wycieczkę krajoznawczą do Pleszy i Nowego Sołońca, polskich wsi na Bukowinie rumuńskiej, oraz Majdanu – wioski ukraińskiej. Pobyt w Pojanie Mikuli przebiegał w ciepłej, rodzinnej atmosferze, przy pięknej, słonecznej po-

Zespół „Trilisești” - Iaslovăț - Rumunia

„Pojana” și a persoanelor care îi însoțeau în satul natal – Poiana Micului. Ea a prilejuit vizitarea mormintelor înaintașilor, întâlnirea cu familia precum și noi cunoștințe care adeseori se transformă în prietenii îndelungate. Ospitalitatea, bunătatea și bunăvoința

locuitorilor satului Poiana le știm nu de astăzi. Încă din prima zi, duminică – 14 iulie parohul a oficiat o liturghie pentru polonezii sosiți, în biserica cu hramul Fericitul Ioan Paul al II-lea. După liturghie a fost ocazie de a ne saluta, a discuta și a ne fotografia cu preotul și familiile din Poiana. A doua zi, grupul din Polonia împreună cu tinerii din Poiana Micului a plecat în excursie la Pleșa și Solonețu Nou – sate poloneze din Bucovina românească precum și la Maidan – sat ucrainean. Șederea în Poiana Micului a trecut într-o atmosferă caldă, familială cu o splendidă natură însoțită. Totuși principalul moment al vizitei în satul natal a fost sărbătorirea jubileului de 55 de ani de la înființarea ansamblului de patru generații „Pojana” din Piława Dolna. Gustoasele mân-

Zespół „Kozaciok” - Bălcăuți - Rumunia

**Zespół „Podgrodzianki” -
Raciborowice Górne - Polska**

Zespół „Floare de Mălin” - Mălini - Rumunia

Zespół „Gerdan” - Czerniowce - Ukraina

Zespół „Kolomeika” - Siret - Rumunia

Zespół „Florile Bucovinei” - Rădăuți - Rumunia

**Ansamblul folcloric de tradiții
al secuilor bucovineni - Cristur - Rumunia**

godzie. Jednak głównym punktem wizyty w rodzinnej wiosce było świętowanie tam jubileuszu 55-lecia powstania czteropokoleniowego zespołu „Pojana” z Piławy Dolnej. Przepyszne „mici”, gołąbki, pieczona baranina, różnorakie ciasta oraz inne potrawy królowały na stołach. Nie zabrakło oczywiście swojskich pojańskich nalewek. Wspaniałą atmosferę pomogły stworzyć zaproszone na tę uroczystość zespoły: Kapela „Syrba” z Polski oraz Zespół Śpiewaczy „Mikulanka”

căruri – mici, sarmalele, friptura de oaie, diferite prăjituri și altele se răsfațau pe mese. Nu au lipsit băuturile din fructe. La plăcuta atmosferă au contribuit ansamblurile invitate: Capela „Syrba” din Polonia și Ansamblul Vocal „Mikulanka” din Slovacia ai cărui membri sunt originari din Poiana Micului. Bineînțeles nu a lipsit ansamblul-prieten „Mała Pojana” care a fost nu doar oaspete, ci mai ales coorganizator al jubileului. Neobișnuita întâlnire, câteva grupuri naționale, cântecele și dansurile vor rămâne pentru totdeauna în amintire. Iar două uriașe focuri de tabără, care s-au

Magyar Dalkör Egzesület - Palotabozsok - Węgry

ze Słowacji, którego członkowie również wywodzą się z Pojany Mikuli. Nie mogło oczywiście zabraknąć zaprzyjaźnionego zespołu „Mała Pojana”, który był nie tylko gościem, ale przede wszystkim współorganizatorem jubileuszowej imprezy. Niecodzienne spotkanie kilku narodowościowych grup, któremu towarzyszyły wspólne bukowińskie śpiewy i tańce na zawsze pozostanie w pamięci. A dwie ogromne „watry”, czyli ogniska, które zapłonęły przy zachodzie słońca, podkreśliły rangę tego spotkania.

Za przemile wrażenia i wspaniałe przeżycia podziękowania kierujemy do pana Zbigniewa Kowalskiego, który był pomysłodawcą zorganizowania tak ważnego wydarzenia właśnie w Pojanie Mikuli,

Zespół „Mikulanka” - Horna Stubna - Słowacja

Kapela „Syrba” - Wichów - Polska

Zespół „Dzereło” - Czerniowce - Ukraina

aprints la apusul soarelui, au evidențiat importanța acestei întâlniri.

Pentru plăcutele impresii și momente trăite adresăm mulțumiri domnului Zbigniew Kowalski care a fost inițiatorul organizării acestui important

Zespół „Ruta” - Waszkowce - Ukraina

eveniment tocmai în Poiana Micului, domnului Ghervazen Longher, doamnei Agnieszka Polaczek – conducătoarea Ansamblului „Mała Pojana” și tuturor locuitorilor din Poiana Micului pentru angajare și manifestările de ospitalitate și înțelegere.

Ne-am întors la casele noastre aducând cu noi alte experiențe, dar mai ales amintiri plăcute și de neuitat. Momentele petrecute în Poiana Micului și la festivalul „Întâlniri Bucovinene” vor rămâne înscrise pentru mult timp în inimile fiecăruia dintre noi!

panu posłowi Gerwazemu Longherowi, pani Agnieszce Polaczek – kierownicze polonijnego zespołu „Mała Pojana” oraz wszystkim mieszkańcom Pojany Mikuli za zaangażowanie i wszelkie przejawy gościnności i zrozumienia.

Wróciliśmy do swych domów, przywożąc ze sobą kolejne doświadczenia, ale przede wszystkim miłe i niezapomniane wspomnienia. Chwile spędzone w Pojanie Mikuli i na kolejnym festiwalu „Bukowińskie Spotkania” zostaną zapisane na długo w sercach każdego z nas!

Zespół „Oberih” - Zastawna - Ukraina

În numele meu personal și al ansamblului „Pojana” doresc să aduc calde mulțumiri doamnei director Justyna Kaczorowska precum și tuturor lucrătorilor Bibliotecii Publice din Dzierżoniów z/s din Mościsk pentru bunăvoința și ajutorul acordat în realizarea acestei plecări.

Membrilor Ansamblului „Pojana” și tuturor participanților le mulțumesc pentru mâna întinsă, înțelegere și manifestările de bunăvoință.

Trad. St. Iachimovschi

Zespół „Flori de Măr” - Râșca - Rumunia

W imieniu własnym i całej „Pojany” pragnę złożyć serdecznie podziękowania pani Dyrektor Justynie Kaczorowskiej oraz wszystkim pracownikom Biblioteki Publicznej Gminy Dzierżoniów z/s w Mościsku za okazaną życzliwość i pomoc w realizacji tego wyjazdu.

Członkom zespołu „Pojana” i wszystkim uczestnikom tej wspólnej wyprawy, dziękuję za pomocną dłoń, wyrozumiałość oraz wszelkie przejawy życzliwości.

Bożena Żygadło

Specjalny gość – zespół „Rotunda” - Mołdawia

SIERPIEŃ

3 VIII – 240. rocznica śmierci **Stanisława Konarskiego** (1700-1773), pisarza politycznego, publicyści, pedagoga, reformatora szkolnictwa, prekursora polskiego oświecenia;

4 VIII – 20. rocznica śmierci **Stanisława Pyjasa** (1945-1993), poety, krytyka literackiego i filmowego, tłumacza, felietonisty;

5 VIII – 105. rocznica śmierci **Walerego Antoniego Wróblewskiego** (1836-1908), działacza politycznego, generała Komuny Paryskiej;

7 VIII – 90. rocznica urodzin **Janiny Hartwig** (1923-1992), reżyserki, scenarzystki;

9 VIII – 160. rocznica śmierci **Józefa Marii Hoene-Wrońskiego** (1776-1853); filozofa, matematyka, astronoma;

10 VIII – 100. rocznica urodzin **Edmunda Osmańczyka** (1913-1989), pisarza, poety, reportera, publicyści; 115. rocznica urodzin **Tadeusz Dołęgi-Mostowicza** (1898-1939), pisarza;

11 VIII – 80. rocznica urodzin **Jerzego Grotowskiego** (1933-1999), reżysera teatralnego, badacza i reformatora sztuki aktorskiej, założyciela i dyrektora eksperymentalnego Teatru Laboratorium we Wrocławiu, największego reformatora teatru XX w., profesora w Collège de France;

13 VIII – 140. rocznica urodzin **Józefa Hallera** (1873-1960), generała, polityka, naczelnego dowódcy armii polskiej we Francji;

15 VIII – 105. rocznica urodzin **Mariana Promińskiego** (1908-1971), poety, prozaika, eseisty, krytyka filmowego, autora sztuk scenicznych oraz tłumacza literatury anglosaskiej; 115. rocznica urodzin **Jana Brzechwy** (1898-1966), poety, pisarza, autora książek dla dzieci;

16 VIII – 80. rocznica urodzin **Witolda Leszczyńskiego** (1933-2007), reżysera, scenarzysty i operatora filmowego;

18 VIII – 25. rocznica śmierci **Tadeusza Kulisiewicza** (1899-1988), grafika i rysownika; 80. rocznica urodzin **Romana Polańskiego** (1933), reżysera i aktora, scenarzysty; 50. rocznica śmierci **Jana Zachwatowicza** (1900-1983), architekta, historyka sztuki, konserwatora zabytków;

19 VIII – 120. rocznica urodzin **Stefana Starzyńskiego** (1893-1944), ekonomisty, polityka, prezydenta Warszawy;

20 VIII – 115. rocznica urodzin **Leopolda Infelda** (1898-1968), fizyka teoretyka, współpracownika Einsteina;

21 VIII – 155. rocznica urodzin **Wacława Sieroszewskiego** (1858-1945), pisarza, autora utworów dla młodzieży;

22 VIII – 100. rocznica śmierci **Aleksandra Jabłonowskiego** (1840-1913), historyka, etnografa, kartografa, podróżnika;

AUGUST

3 VIII – 240 de ani de la moartea lui **Stanisław Konarski** (1700-1773), scriitor politic, publicist, pedagog, reformator al învățământului, precursor al iluminismului polonez;

4 VIII – 20 de ani de la moartea lui **Stanisław Pyjas** (1945-1993), poet, critic literar și de film, traducător, foiletonist;

5 VIII – 105 ani de la moartea lui **Walery Antoni Wróblewski** (1836-1908), militant politic, general al Comunei din Paris;

7 VIII – 90 de ani de la nașterea **Janinei Hartwig** (1923-1992), regizoare, scenaristă;

9 VIII – 160 de ani de la moartea lui **Józef Maria Hoene-Wroński** (1776-1853); filosof, matematician, astronom;

10 VIII – 100 de ani de la nașterea lui **Edmund Osmańczyk** (1913-1989), scriitor, poet, reporter, publicist; 115 de ani de la nașterea lui **Tadeusz Dołęga-Mostowicz** (1898-1939), scriitor;

11 VIII – 80 de ani de la nașterea lui **Jerzy Grotowski** (1933-1999), regizor de teatru, cercetător și reformator al artei actoricești, fondatorul și directorul Teatrului experimental „Laboratorium” din Wrocław, cel mai mare reformator de teatru al sec. XX, profesor la Collège de France;

13 VIII – 140 de ani de la nașterea lui **Józef Haller** (1873-1960), general, politician, comandant suprem al armatei poloneze în Franța;

15 VIII – 105 de ani de la nașterea lui **Marian Promiński** (1908-1971), poet, prozator, eseist, critic de film, autor de artă scenică precum și traducător de literatură anglosaxonă; 115 ani de la nașterea lui **Jan Brzechwa** (1898-1966), poet, scriitor, autor de cărți pentru copii;

16 VIII – 80 de ani de la nașterea lui **Witold Leszczyński** (1933-2007), regizor, scenarist și operator de film;

18 VIII – 25 de ani de la moartea lui **Tadeusz Kulisiewicz** (1899-1988), grafician și desenator; 80 de ani de la nașterea lui **Roman Polański** (1933), regizor și actor, scenarist; 50 de ani de la moartea lui **Jan Zachwatowicz** (1900-1983), arhitect, istoric de artă, conservator de monumente;

19 VIII – 120 de ani de la nașterea lui **Stefan Starzyński** (1893-1944), economist, politician, președinte al Varșoviei;

20 VIII – 115 de ani de la nașterea lui **Leopold Infeld** (1898-1968), fizician teoretician, colaborator al lui Einstein;

21 VIII – 155 de ani de la nașterea lui **Wacław Sieroszewski** (1858-1945), scriitor, autor de creații pentru tineret;

22 VIII – 100 de ani de la moartea lui **Aleksander Jabłonowski** (1840-1913), istoric, etnograf, cartograf, călător;

23 VIII – 90. rocznica urodzin **Zofii Posmysz** (1923), pisarki;
24 VIII – 35. rocznica śmierci **Feliksa Rybickiego** (1899-1978), kompozytora i dyrygenta;
27 VIII – 110. rocznica urodzin **Leona Gomólickiego** (1903-1988), pisarza, poety, badacza literatury polskiej i rosyjskiej; 20. rocznica śmierci **Kiejstuta Bacewicza** (1904-1993), pianisty i pedagoga, twórcy pierwszej w Polsce Katedry Muzyki Kameralnej;
29 VIII – 75. rocznica śmierci **Stanisława Szobera** (1879-1938), językoznawcy i leksykografa;
30 VIII – 35. rocznica śmierci **Henryka Zygałskiego** (1908-1978), matematyka i kryptologa, który w 1933 r. złamał kod niemieckiej maszyny szyfrującej „Enigma”.

23 VIII – 90 de ani de la nașterea **Zofiei Posmysz** (1923), scriitoare;
24 VIII – 35 de ani de la moartea lui **Feliks Rybicki** (1899-1978), compozitor și dirijor;
27 VIII – 110 de ani de la nașterea lui **Leon Gomólicki** (1903-1988), scriitor, poet, cercetător de literatură polonă și rusă; 20 de ani de la moartea lui **Kiejstut Bacewicz** (1904-1993), pianist și pedagog, fondator al primei Catedre de Muzică Camerală din Polonia;
29 VIII – 75 de ani de la moartea lui **Stanisław Szober** (1879-1938), lingvist și lexicograf;
30 VIII – 35 de ani de la moartea lui **Henryk Zygałski** (1908-1978), matematician și criptolog, care în anul 1933 a descifrat codul mașinii germane „Enigma”.

WRZESIEŃ

1 IX – 65. rocznica urodzin **Józefa Mirosława Życińskiego** (1948-2011), teologa, filozofa, publicysty;
2 IX – 130. rocznica urodzin **Rudolfa Weigla** (1883-1957), zoologa i bakteriologa;
5 IX – 90. rocznica urodzin **Romualda Żylińskiego** (1923), kompozytora;
6 IX – 40. rocznica śmierci **Kazimierza Jaworskiego** (1897-1973), pisarza;
7 IX – 160. rocznica urodzin **Józefa Jerzego Boguskiego** (1853-1933), chemika, autora pionierskich prac z kinetyki;
8 IX – 180. rocznica urodzin **Adriana Głębockiego** (1842-1905), malarza, rysownika, litografa, pedagoga;
10 IX – 70. rocznica urodzin **Witolda Sułkowskiego** (1943-2003), poety i redaktora; 80. rocznica urodzin **Mateusza Świącickiego** (1933-1985), pianisty, kompozytora i aranżera, krytyka muzycznego;
11 IX – 175. rocznica urodzin **Adama Asnyka** (1838-1897), poety;
12 IX – 190. rocznica urodzin **Kornela Ujejskiego** (1823-1897), poety i publicysty; 330. rocznica zwycięstwa króla **Jana III Sobieskiego** nad armią turecką pod Wiedniem (1683);
13 IX – 210. rocznica urodzin **Maurycyego Mochnackiego** (1803-1834), działacza politycznego, publicysty, teoretyka polskiego romantyzmu, krytyka muzycznego;
14 IX – 35. rocznica śmierci **Zenona Kosidowskiego** (1898-1978), pisarza, eseisty;
15 IX – 120. rocznica urodzin **Franciszka Strynkiewiczza** (1893-1996), rzeźbiarza;
16 IX – 15. rocznica śmierci **Andrzeja Trzaskowskiego** (1933-1998), kompozytora, pianisty, dyrygenta;
17 IX – 150. rocznica śmierci **Józefa Korzeniowskiego** (1797-1863), pisarza, pedagoga, twórcy dramatu romanicznego, mistrza narracji, prekursora realizmu społecznego i powieści psychologicznej; 75. rocznica śmierci **Brunona Jasińskiego** (1901-1938), poety, współtwórcy polskiego futurizmu;
20 IX – 180. rocznica śmierci **Stefana Garczyńskiego** (1805-1833), poety;

SEPTEMBRIE

1 IX – 65 de ani de la nașterea lui **Józef Mirosław Życiński** (1948-2011), teolog, filosof, publicist;
2 IX – 130 de ani de la nașterea lui **Rudolf Weigel** (1883-1957), zoolog și bacteriolog;
5 IX – 90 de ani de la nașterea lui **Romuald Żyliński** (1923), compozitor;
6 IX – 40 de ani de la moartea lui **Kazimierz Jaworski** (1897-1973), scriitor;
7 IX – 160 de ani de la nașterea lui **Józef Jerzy Boguski** (1853-1933), chimist, autorul lucrărilor de pionierat în cinetică;
8 IX – 180 de ani de la nașterea lui **Adrian Głębocki** (1842-1905), pictor, desenator, litograf, pedagog;
10 IX – 70 de ani de la nașterea lui **Witold Sułkowski** (1943-2003), poet și redactor; 80 de ani de la nașterea lui **Mateusz Świącicki** (1933-1985), pianist, compozitor și aranșor, critic muzical;
11 IX – 175 de ani de la nașterea lui **Adam Asnyk** (1838-1897), poet;
12 IX – 190 de ani de la nașterea lui **Kornel Ujejski** (1823-1897), poet și publicist; 330 de ani de la victoria regelui **Jan III Sobieski** împotriva armatei turce de lângă Viena (1683);
13 IX – 210 ani de la nașterea lui **Maurycy Mochnacki** (1803-1834), militant politic, publicist, teoretician al romantismului polonez, critic muzical;
14 IX – 35 de ani de la moartea lui **Zenon Kosidowski** (1898-1978), scriitor, eseist;
15 IX – 120 de ani de la nașterea lui **Franciszek Strynkiewicz** (1893-1996), sculptor;
16 IX – 15 ani de la moartea lui **Andrzej Trzaskowski** (1933-1998), compozitor, pianist, dirijor;
17 IX – 150 de ani de la moartea lui **Józef Korzeniowski** (1797-1863), scriitor, pedagog, creator al dramei romantice, maestrul narațiunii, precursorul realismului social și al romanului psihologic; 75 de ani de la moartea lui **Bruno Jasiński** (1901-1938), poet, coautor al futurismului polonez;
20 IX – 180 de ani de la moartea lui **Stefan Garczyński** (1805-1833), poet;

- 22 IX** – 85. rocznica urodzin **Antoniego Czubińskiego** (1928-2003), historyka;
- 23 IX** – 10. rocznica śmierci **Zofii Chodzyńskiej** (1912-2003), pisarki i tłumaczki;
- 24 IX** – 90. rocznica urodzin **Ziemowita Fedeckiego** (1923-2009), pisarza, tłumacza literatury rosyjskiej;
- 25 IX** – 80. rocznica urodzin **Tomasza Niewodniczańskiego** (1933-2010), fizyka jądrowego, bibliofila, twórcy największej na świecie kolekcji kartograficznej;
- 26 IX** – 100. rocznica urodzin **Lesława Eustachiewicza** (1913-1998), historyka literatury, teatrologa i nauczyciela; 35. rocznica śmierci **Jana Parandowskiego** (1895-1978), pisarza, eseisty, tłumacza;
- 27 IX** – 480. rocznica urodzin **Stefana Batorego** (1533-1586), księcia Siedmiogrodu, od 1576 r. króla Polski;
- 28 IX** – 140. rocznica urodzin **Wacława Berenta** (1873-1940), pisarza, poety, eseisty;
- 29 IX** – 70. rocznica urodzin **Lecha Wałęsy** (1943), działacza związkowego i polityka, przywódcy „Solidarności”, prezydenta III RP (1990-1995), laureata Pokojowej Nagrody Nobla (1983); 190. rocznica urodzin **Władysława Syrokomli** (1823-1862), poety, tłumacza;
- 30 IX** – 105. rocznica śmierci **Karola Estreichera** (1827-1908), bibliotekarza, bibliografa.
- 22 IX** – 85 de ani de la nașterea lui **Antoni Czubiński** (1928-2003), istoric;
- 23 IX** – 10 ani de la moartea **Zofiei Chodzyńska** (1912-2003), scriitoare și traducătoare;
- 24 IX** – 90 de ani de la nașterea lui **Ziemowit Fedeck** (1923-2009), scriitor, traducător de literatură rusă;
- 25 IX** – 80 de ani de la nașterea lui **Tomasz Niewodniczański** (1933-2010), fizician în domeniul nuclear, bibliofil, autorul celei mai mari colecții de cartografie din lume.
- 26 IX** – 100 de ani de la nașterea lui **Lesław Eustachiewicz** (1913-1998), istoric al literaturii, teatrolog și profesor; 35 de ani de la moartea lui **Jan Parandowski** (1895-1978), scriitor, eseist, traducător;
- 27 IX** – 480 de ani de la nașterea lui Ștefan **Báthory** (1533-1586), principe al Transilvaniei, rege al Poloniei din anul 1576;
- 28 IX** – 140 de ani de la nașterea lui **Wacław Berent** (1873-1940), scriitor, poet, eseist;
- 29 IX** – 70 de ani de la nașterea lui **Lech Wałęsa** (1943), activist sindical și politician, conducătorul „Solidarității”, președintele celei de a III-a Republici Polone (1990-1995), laureat al Premiului Nobel pentru Pace (1983); 190 de ani de la nașterea lui **Władysław Syrokomla** (1823-1862), poet, traducător;
- 30 IX** – 105 ani de la moartea lui **Karol Estreicher** (1827-1908), bibliotecar, bibliograf.

Kronika bukowińskich Polaków

1913

Cronica polonezilor bucovineni

Lipiec

07.01. – **Czerniowce**, Rada Miejska: Radny dr Stanisław Kwiatkowski przedstawił skutki powodzi w dolnej części miasta i zgłosił wnioski w sprawie zabezpieczenia na przyszłość. Rada przyjęła rezolucję jako pilne i uchwaliła je.

07.05. – **Czerniowce**: Wyjazd sokołów czerniowieckich osobnym pociągiem na zlot do Lwowa, który odbył się 6 lipca.

07.06. – **Głęboka**, Szkoła Polska: Miejskowa szkoła święciła zakończenie udanego roku szkolnego. Oprócz uczniów, którzy deklamowali wiersze i śpiewali pieśni, i ich rodziców w uroczystości wzięli udział: poseł dr Aleksander Skibniewski, ks. Józef Janiszewski oraz nauczyciele: W. Dobrowolska i W. Partyka. Niektórzy przemawiali. Ze szkoły w szyku zwartym i z orkiestrą udano się do lasu, gdzie uczniowie wykonali wiele ćwiczeń gimnastycznych, m.in. z biało-czerwonymi chorągiewkami. Znaczna część uczniów miała na głowach biało-amarantowe konfederatki.

07.08.-10. – **Czerniowce**, Seminarium Nauczycielskie: Odbyła się krajowa konferencja nauczycielska oraz związana z nią wystawa pomocy szkolnych.

07.10. – **Żadowa**: Mieszkańców tej gminy w przeciagu kilkunastu zaledwie dni dosięgła druga klęska powodzi, wyrządzając ogromne szkody.

Iulie

07.01. – **Cernăuți**, Consiliul Orășenesc: Consilierul dr. Stanisław Kwiatkowski a prezentat urmările inundațiilor în partea de jos a orașului și o motiune în problema asigurării pentru viitor. Consiliul a acceptat rezoluția ca urgentă și a aprobat-o.

07.05. – **Cernăuți**: Plecarea delegației Asociației „Sokół” cu trenul la congresul de la Lvov care a avut loc în ziua de 6 iulie.

07.06. – **Adâncata**, Școala Polonă: Școala din localitate a sărbătorit încheierea cu succes a anului școlar. Pe lângă elevii, care au recitat versuri și au cântat, și părinții lor, la festivitate au participat deputatul dr. Aleksander Skibniewski, pr. Józef Janiszewski precum și cadrele didactice: W. Dobrowolska și W. Partyka. Câțiva au luat cuvântul. De la școală, în ordine și cu orchestră s-a mers în pădure unde elevii au executat exerciții de gimnastică, unele cu stegulețe alb-roșu. O mare parte dintre elevi aveau pe cap bonete alb-roșii.

07.08-10. – **Cernăuți**, Seminarul Pedagogic: A avut loc conferința națională a cadrelor didactice precum și expoziția de materiale didactice.

07.10. – **Jadova**: Doar după câteva zile, locuitorii acestei comune au avut de suportat a doua inundație care a provocat pagube uriașe.

07.12. – **Kocmań**, sala hotelu Central: Staraniem komitetu zabawowego miejscowej Czytelni Polskiej odbyły się dwa przedstawienia: „Filizanka herbaty” (jednoaktówka z francuskiego) oraz Władysława Koziebrodzkiego „Stryj przyjechał”. Występował również chór czerniowieckiego „Ogniska”. Dochód z imprezy wyniósł około 150 kor.

07.13. – **Lwów**: Słuchacz teologii i członek czerniowieckiego „Ogniska” Józef Garbicz został wyświęcony na księdza przez abpa dr. Józefa Bilczewskiego.

07.<17. – **Jarosław**: Miejscowy naczelnik ruchu kolejowego Bazyl Mokrański, który, podobnie jak w Czerniowcach, zapisał się w działalności społecznej i narodowej, został przeniesiony na takie samo stanowisko w Podwołoczyskach.

07.17. – **Czerniowce**: Ukazał się 57. numer 31. rocznika „Gazety Polskiej”, w którym bibliotekarz Zygmunt Lubertowicz zwrócił się do 150 członków przetrzymujących książki (ok. 2000 tomów) po kilka lat, aby je najrychlej zwrócili.

07.20. – **Czerniowce**, sala Bursy Rękodzielniczej im. J. Kilińskiego: Odbył się wieczór inauguracyjny zawiązującego się Katolickiego Towarzystwa Polskiej Młodzieży Przemysłowej. Na czele komitetu organizacyjnego tegoż Towarzystwa stał ks. dr Władysław Honorski.

07.20. – **Kocmań**: Odbył się sejmik relacyjny, podczas którego poseł dr Stanisław Kwiatkowski złożył sprawozdanie z pracy klubu posłów polskich. Zebrani z zadowoleniem przyjęli relację posła i wystosowali dziękczynny telegram do wypoczywającego w Semmeringu przewodniczącego tegoż klubu dr. Kajetana Stefanowicza.

07.22. – **Czerniowce**, Rada Miejska: Dzięki dwuletnim wytrwałym zabiegom koła polskich radnych Rada Miejska wreszcie uchwaliła zorganizowanie osobnej szóstej klasy w szkole miejskiej przy ul. Kolejowej i mianowała Furgalskiego tymczasowym nauczycielem. W ten sposób zakończył się proces wyposażania miejskich szkół polskich w szóste klasy z dużą liczbą polskich uczniów.

07.22. – **Czerniowce**, kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa: Zostało odprawione nabożeństwo w intencji ks. superiora Alojzego Polke na okoliczność przeniesienia go do Cieszyna po pięcioletniej pracy w Czerniowcach. Podczas mszy śpiewał chór „Ogniska”, a potem w zakrystii w imieniu członków Sodalitacji Mariańskich Pań i Panów pożegnalne przemówienia wygłosili Maria Witkowska i Władysław Sołtyński. Do Cieszyna został przeniesiony również ks. Józef Gliwa, a do Opawy ks. Korzelek. Na ich miejsce zostali przydzieleni: Juliusz Chrystyan (superior), ks. Feliks Cozel, ks. Antoni Szydłowski i ks. Wierciński.

07.25. – **Żadowa**: Poseł dr Stanisław Kwiatkowski wraz z naczelnikiem krajowego biura melioracyjnego inż. Henrykiem Schmidtem przebywali tutaj celem stwierdzenia rozmiaru szkód wyrządzonych przez

07.12. – **Cozmeni**, sala hotelului Central: Prin strădania comitetului petrecerilor al Societății Polone de Lectură au avut loc două reprezentații „Ceașca de ceai” (piesă într-un act din limba franceză) și „A sosit unchiul” a lui Władysław Koziebrodzki. De asemenea, a evoluat corul Societății „Ognisko” din Cernăuți. Venitul obținut s-a ridicat la aprox. 150 c.

07.13. – **Lvov**: Studentul în teologie și membru al Societății „Ognisko” din Cernăuți Józef Garbicz a fost consacrat preot de către arh. dr. Józef Bilczewski.

07.<17. – **Jaroslaw**: Șeful transportului feroviar din localitate – Bazyl Mokrański care, ca și la Cernăuți, s-a implicat în activitatea socială și națională, a fost mutat pe același post la Podwołoczyski.

07.17. – **Cernăuți**: A apărut nr. 57 al anuarului „Gazetei Polone” în care bibliotecarul Zygmunt Lubertowicz s-a adresat celor 150 de membri care au împrumutat aprox. 2000 de volume ca să le înapoieze cât mai repede.

07.20. – **Cernăuți**, sala Internatului Meșteșugăresc „J. Kiliński”: A avut loc inaugurarea Asociației Catolice Poloneze a Tineretului Meșteșugăresc. În fruntea comitetului de organizare a Asociației s-a aflat pr. dr. Władysław Honorski.

07.20. – **Cozmeni**: A avut loc micul seim de relații la care deputatul dr. Stanisław Kwiatkowski a raportat despre activitatea clubului deputaților polonezi. Cei prezenți au primit cu satisfacție raportul deputatului și au adresat o telegramă de mulțumire președintelui acestui club – dr. Kajetan Stefanowicz aflat la odihnă la Semmering.

07.22. – **Cernăuți**, Consiliul Orașenesc: Datorită intervențiilor constante ale cercului deputaților polonezi, Consiliul Orașenesc a decis organizarea unei clase a VI-a separate în școala orașenească de pe str. Kolejowa și l-a numit pe Furgalski profesor provizoriu. În felul acesta s-a încheiat procesul înființării claselor a VI-a în școlile poloneze orașenești cu un număr mare de elevi polonezi.

07.22. – **Cernăuți**, biserica Preasfintei Inimi a lui Isus: A fost oficiată slujba pentru pr. superior Alojz Polke ca urmare a transferării lui la Cieszyn, după cinci ani petrecuți în Cernăuți. În timpul liturghiei a cântat corul Societății „Ognisko”, iar în sacristie, în numele membrilor Frăției Mariane a Doamnelor și Domnilor, cuvântul de rămas bun a fost rostit de Maria Witkowska și Władysław Sołtyński. Și pr. Józef Gliwa a fost transferat la Cieszyn, iar la Opawa pr. Korzelek. În locul lor au fost numiți: Juliusz Chrystyan (superior), pr. Feliks Cozel, pr. Antoni Szydłowski și pr. Wierciński.

07.25. – **Jadova**: Deputatul dr. Stanisław Kwiatkowski împreună cu șeful biroului de ameliorări – ing. Henryk Schmidt au venit aici pentru a aprecia pagubele produse

czterwcową i lipcową powódź oraz powzięcia decyzji o regulacji Machidry.

07.27. – Czerniowce, boisko „Sokoła”: Otwarcie korpusów wakacyjnych. Zapisy przyjmowano codziennie w siedzibie „Sokoła”.

07.29. – Czerniowce: Dr Stanisław Kwiatkowski wraz z deputacją mieszkańców Żadowy przybył do prezydenta kraju dr. Rudolfa Meranu, aby przedstawić obraz spustoszeń wyrządzonych przez dwie powodzie i prosić o rychłe przystąpienie do regulacji Machidry corocznie wyrządzającej szkody mieszkańcom.

07.29. – Czerniowce: Przybył dyrektor Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń Michał Grapich i udał się w podróż objazdową po Bukowinie, aby osobiście stwierdzić rozmiary szkód wyrządzonych przez gradobicie.

07.<31. – Seret: Nowo wyświęcony ks. Józef Garbicz został kooperatorem miejscowego proboszcza.

07.31. – Czerniowce: Ukazał się 61. numer 31. rocznika „Gazety Polskiej”, w którym pod ogólnym nagłówkiem Echa letnie ukazała się korespondencja „Putna, w lipcu 1913”, podpisana pseudonimem Letnik. Jej autor przedstawił walory przyrodnicze i turystyczne miejscowości, zauważył, że naczelnikiem stacji jest Polak – Tadeusz Moskwiński, który okazał się dobrym przewodnikiem po najatrakcyjniejszych miejscach, a jego córka Stanisława ma się zająć bezinteresownym uczeniem języka polskiego kilkanaściorga polskich dzieci, że należałoby założyć Czytelnię Polską TSL, w czym zapewne dopomógłby bardzo uczynny Moskwiński.

Sierpień

08.<03. – Czerniowce: Dr Stanisław Kwiatkowski jako prezes TBPiCP ofiarował ormiańskokatolickiemu kościołowi parafialnemu pw. św. Grzegorza Iluminatora dwie wazy alabastrowe z postumentami, pochodzące ze spadku po Jakubie Simonowiczu.

08.03. – Czerniowce: Zawiązało się Stowarzyszenie Budowniczych na Bukowinie. Do jego wydziału m.in. został wybrany Franciszek Kosiński.

08.03. – Czerniowce: Towarzystwo Akademików Polskich „Ognisko” urządziło pieszą wycieczkę przez Horecę do lasu na Żuczce.

08.10. – Czerniowce: Ukazał się 64. numer 31. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim podziękowanie poczmistrzyni z Uścia Putyłowa, Leokadii Renaux, skierowane do posła dr. Stanisława Kwiatkowskiego za pomoc w uzyskaniu zezwolenia na budowę rzymskokatolickiej kaplicy dla miejscowych Polaków.

08.10. – Wiedeń: Cesarz mianował administratora czerniowieckiej ormiańskokatolickiej parafii ks. Andrzeja Łukasiewicza kanonikiem katedralnym ormiańskokatolickiej kapituły metropolitalnej we Lwowie.

08.<14. – Czerniowce: Bank Polski zakupił od lwowskiego wytwórcy filmu „Kościszko pod Raclawic-

de inundațiile din iunie și iulie și pentru a lua decizii privind regularizarea Machidrei.

07.27. – Cernăuți, terenul Asociației „Sokół”: A avut loc deschiderea grupurilor de vacanță. Înscrierile se făceau zilnic la sediul Asociației.

07.29. – Cernăuți: Dr. Stanisław Kwiatkowski împreună cu delegația locuitorilor din Jadova a venit la președintele țării dr. Rudolf Meranu ca să îi prezinte tabloul pagubelor provocate de două inundații și pentru a-l ruga ca să se treacă mai repede la regularizarea Machidrei care, în fiecare an, provoacă pagube locuitorilor.

07.29. – Cernăuți: A sosit directorul Societății de Asigurări Reciproce Michał Grapich și a călătorit prin Bucovina, pentru a constata personal dimensiunile pagubelor provocate de grindină.

07.<31. – Siret: Pr. Józef Garbicz de curând sfințit a devenit cooperator al parohului din localitate.

07.31. – Cernăuți: A apărut nr. 61 al anuarului „Gazetei Polone” în care sub titlul general Ecouri de vară a apărut corespondența „Putna, în iulie 1913” semnată cu pseudonimul Letnik. Autorul ei a prezentat valorile naturii și cele turistice ale localității, a menționat că șeful de gară este un polonez – Tadeusz Moskwiński – un ghid bun prin locurile cele mai atractive, iar fiica lui Stanisława se va ocupa dezinteresat de învățarea limbii polone de către câțiva copii polonezi, că ar trebui înființată o Societate Polonă de Lectură a SȘP, care ar fi sprijinită de Moskwiński.

August

08.<03. – Cernăuți: Dr. Stanisław Kwiatkowski ca președinte al APAF și L. a oferit bisericii parohiale armeanocatoice cu hramul Sf. Grigore Iluminatorul două vase de alabastru cu postamente provenite din moștenirea lăsată de Jakub Simonowicz.

08.03. – Cernăuți: S-a înființat Asociația Constructorilor din Bucovina. În conducere a fost ales, printre alții, Franciszek Kosiński.

08.03. – Cernăuți: Societatea Universitarilor Polonezi „Ognisko” a organizat o drumeție prin Horecea la pădurea din Jucica.

08.10. – Cernăuți: A apărut nr. 64 al anuarului „Gazetei Polone”, iar în acesta mulțumirile șefei oficiului poștal din Gura Putnei Leokadia Renaux adresate deputatului dr. Stanisław Kwiatkowski pentru ajutorul dat obținerii aprobării de construire a unei capele romanocatoice pentru polonezii din localitate.

08.10. – Viena: Împăratul a numit pe administratorul parohiei armeanocatoice din Cernăuți – pr. Andrzej Łukasiewicz ca și canonic al capitulei metropolitane armeanocatoice din Lvov.

08.<14. – Cernăuți: Banca Polonă a achiziționat de la autorii filmului „Kościszko la Raclawice” dreptul de a

camii”¹ dreptul de înălțare a acestui monument în Cernăuți și a început tratativele de proiectare pe teritoriul întregii Bucovine.

08.<14. – Radowce: Mieșcovei cooperatori ks. Józef Kukurka a fost transferat pe același post în parohia din Cernăuți.

08.<14. – Toporowce, cerkiew grecoorientală: A sosit aici artistul Adam Krotchwila (Kratochwila) și a pictat interiorul bisericii din localitate.

08.14.-15. – Kaczyka: Z powodu pielgrzymek obniżono ceny biletów ze stacji na południe od Czerniowiec.

08.20. – Czerniowce: Obradował Wydział Krajowy. Głos zabral poseł dr Stanisław Kwiatkowski, który stanowczo opowiedział się za rychłą sanacją kas raiffeisenowskich, aby pomniejszyć m.in. straty Polaków należących do rumuńskich kas.

08.23. – Warszawa: Zmarł wybitny historyk Aleksander Jabłonowski, który napisał m.in. „Sprawa wołoska za Jagiellonów (źródła dziejowe, t. X)”, „Multany, Mołdawia i Wołoszczyzna (Pamiętnik II Zjazdu Historyków Polskich)”.

08.24. – Kocmań: Odbył się festyn ogrodowy z loterią na rzecz budowy Domu Polskiego.

08.<28. – Dornawatra: Administrator w Jakubinach ks. Michał Karpiński przeznaczony został na ekspozyta w Dornawatrze.

08.<28. – Solka: Administrator miejscowej rzymskokatolickiej parafii ks. Leon Borowski został zaprezentowany – przez prezydenta kraju – na proboszcza tejże parafii.

08.28. – Czerniowce: Ukazał się 69. numer 31. rocznika „Gazety Polskiej”, a w niej w kronikarskiej notatce wezwano do nabywania stalówek wytwórcy Husiatyńskiego, który obiecał odprowadzić jeden procent dochodu na rzecz Zarządu Głównego TSL.

08.<31. – Wyżnica: Administrator parafii kocmanieckiej ks. Władysław Żak został przeniesiony do Wyżnicy na administratora tamtejszej rzymskokatolickiej parafii.

dr Jan Bujak – Kraków

proiecta această operă în Cernăuți și a început tratativele de proiectare pe teritoriul întregii Bucovine.

08.<14. – Rădăuți: Pr. cooperatori din localitate – Józef Kukurka a fost transferat pe același post în parohia din Cernăuți.

08.14.< – Toporăuți, biserica greco-catolică: A sosit aici artistul Adam Krotchwila (Kratochwila) și a pictat interiorul bisericii din localitate.

08.14-15. – Căcica: Din cauza pelerinajelor, s-a redus prețul biletelor din stația de la sud de Cernăuți.

08.20 – Cernăuți: A avut loc dezbaterile Conducerii Țării. A luat cuvântul dr. Stanisław Kwiatkowski care s-a declarat pentru însănătoșirea urgentă a caselor Raiffeisen, pentru a micșora, printre altele, pierderile polonezilor de la casele românești.

08.23. – Varșovia: A decedat renumitul istoric Aleksander Jabłonowski care a scris, printre altele, „Problema valahă în vremea Jagiellonilor” (izvoare istorice, vol. X), „Muntenia, Moldova și Valahia (Jurnalul celui de al II-lea Congres al Istoricilor Polonezi)”.

08.24. – Cozmeni: A avut loc un festin în grădină cu loterie pentru construirea Casei Polone.

08.<28. – Vatra Dornei: Pr. Michał Karpiński a fost numit reprezentant în Vatra Dornei.

08.<28. – Solca: Administratorul parohiei romano-catolice – pr. Leon Borowski a fost numit – de către președintele țării – paroh.

08.28. – Cernăuți: A apărut nr. 69 al anuarului „Gazetei Polone” unde, într-o notiță, se apelează la achiziționarea de penițe al căror producător a promis să aloce un procent din venit Conducerii Centrale a SȘP.

08.<31. – Vijnița: Administratorul parohiei din Cozmeni – pr. Władysław Żak a fost transferat la Vijnița ca administrator al parohiei romanocatolice de acolo.

Trad. St. Iachimovschi

Cztery miasta Tadeusza Gaydamowicza

Zagonieni codziennym życiem, zapatrzeni we własne sprawy nie zastanawiamy się, jakie ciekawe historie kryją się za ludźmi, których mijamy na ulicy. Wszyscy, których spotykamy na ulicach wielkiego miasta zlewają nam się w szarą, bezosobową masę i nie domyślamy się, jakie niepowtarzalne życiorysy są udziałem naszych sąsiadów czy przechodniów na ulicy. Bo cóż ciekawego moglibyśmy usłyszeć od starszego pana dziarskim krokiem przemierzającego krakowskie ulice?

Pana Tadeusza Gaydamowicza, a może raczej druha Tadeusza, poznałem kilka miesięcy temu. Po powrocie z poprzedniego obozu zaczęliśmy zasta-

Cele patru orașe ale lui Tadeusz Gaydamowicz

În goana vieții de fiecare zi, atenți la propriile probleme nu ne gândim ce povești interesante se ascund în spatele oamenilor pe lângă care trecem pe stradă. Toți oamenii pe care îi întâlnim pe străzile marelui oraș se varsă într-o masă cenușie, amorfă și nu ne gândim ce biografii irepetabile au vecinii noștri sau trecătorii de pe stradă. Ce am putea auzi interesant de la un domn în vârstă care, în pas vioi, străbate străzile Cracoviei?

Pe domnul Tadeusz Gaydamowicz, mai degrabă pe camaradul Tadeusz, l-am cunoscut cu câteva luni în urmă. După întoarcerea din tabăra anterioară, am

nawiać się, gdzie w przyszłym roku wybierzemy się z harcerzami na wędrowkę. Pewnego dnia mój kolega instruktor powiedział mi, że w Harcerskim Kręgu Seniorów jest pewien emeryt, który usilnie namawia nas do zorganizowania obozu po Rumunii i deklaruje swoją pomoc w nawiązaniu kontaktów. Początkowo byłem cokolwiek sceptyczny. Oczami wyobraźni widziałem trzęsącego się, 89-letniego staruszka ze wszystkimi przypadłościami typowymi dla tego wieku. W końcu spotkaliśmy się na jakiejś imprezie harcerskiej i szybko zrewidowałem swoje wyobrażenie o nim. Na oko zdrowa, krzepka osiemdziesiątka. Pamięć, dowcip, refleks i bystrość umysłu – lepiej się nie porównywać, gdyż duża część mego pokolenia wpadłaby w kompleksy. Omawiając plany obozu wiele godzin spędziliśmy w jego przytulnym mieszkaniu w Bronowicach. Na wiosnę powiedział nam, że z okazji zbliżającej się jego 90. rocznicy urodzin poproszono go o przygotowanie wystawy, na co się zgodził. Na ideowy szkielet tej wystawy wybrał cztery miasta, z którymi najbardziej związane było jego życie: Kiszyniów, Lwów, Bukareszt oraz Kraków.

Wernisaż otwierający wystawę „Cztery miasta: Kiszyniów – Lwów – Bukareszt – Kraków. Wystawa fotografii z archiwum rodzinnego Tadeusz Gaydamowicza” odbył się 27 czerwca br. w Domu Polonii na krakowskim Rynku. Kiedy na parę minut przed początkiem zjawilem się na miejscu, w zażytkowych piwnicach Domu kłębił się już spory tłum ludzi – rodzina, przyjaciele, członkowie i znajomi z Towarzystwa Polsko-Rumuńskiego, Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich oraz harcerze, zarówno ci starsi, jak i młodszy. Na ścianach kilkadziesiąt plasz ze zdjęciami z rodzinnych albumów Pana Tadeusza. Wszystkie teksty na nich zarówno w języku polskim, jak i w rumuńskim. Czekać na oficjalne otwarcie zacząłem czytać wprowadzenie do wystawy. Rodzina Gaydamowiczów pochodziła z Litwy. Józef Gaydamowicz, dziadek naszego dostojnego jubilata, urodził się w 1854 r. w okolicach Poniewieża. Jego starsi bracia brali udział w powstaniu styczniowym. Jako młody człowiek trafił do Petersburga na studia na akademii wojskowej. Będąc oficerem carskiej armii brał udział w wojnie rosyjsko-tureckiej 1877-1878 na Bałkanach. Po demobilizacji nie powrócił już na Litwę, lecz pozostał w Besarabii, wówczas guberni carskiej, i ożenił się z Marią Camboli, pochodzącą z bardzo bogatej, greckiej rodziny. Po ślubie zamieszkali w dworku w Czyniszeuce i wiodąc w miarę spokojne i szczęśliwe życie doczekali się syna Mieczysława i córek Marii i Eugonii. Wybuch I wojny światowej zamieszkał spokojne życie rodziny. Mieczysław został zmobilizowany i jako carski żołnierz walczył na froncie. Kolejne czarne chmury nadciągnęły wraz z rewolucją październikową. Przez Czyniszeuce przetoczyła się półdzika armia bolszewicka. Rodzina Gaydamowiczów przeżyła ostrzeżona i ukryta przez

început să ne gândim unde vom pleca cu cercetașii anul viitor. Într-o bună zi, colegul meu instructor mi-a spus că în Cercul Cercetașilor Seniori este un pensionar care ne îndeamnă să organizăm tabăra în România și își declară dorința de a ne ajuta în stabilirea de contacte. Inițial am fost sceptic. Cu ochii minții vedeam un bătrânel de 89 de ani, tremurând, cu toate semnele tipice acestei vârste. În cele din urmă ne-am întâlnit la o manifestare a cercetașilor și repede mi-am revizuit imaginea lui. Un bărbat sănătos și viguros de optzeci de ani. Memoria, gluma, reflexele și agerimea minții – mai bine să nu fac comparații, căci o mare parte din generația mea ar avea complexe. Discutând planurile taberei, am petrecut multe ore în confortabila lui locuință din Bronowice. În primăvară mi-a spus că, cu prilejul apropiatei aniversări de 90 de ani, a fost rugat să pregătească o expoziție, lucru pe care l-a acceptat. Pentru această expoziție a ales patru orașe de care a fost legată viața lui: Chișinău, Lvov, București și Cracovia.

Vernisajul expoziției „Patru orașe: Chișinău – Lvov – București – Cracovia. Expoziție de fotografii din arhiva de familie a lui Tadeusz Gaydamowicz” a avut loc în ziua de 27 iunie a.c. în Dom Polonii din Piața Centrală din Cracovia. Când am ajuns cu câteva minute înainte de a începe vernisajul, în pivnițele Casei era o mulțime de oameni – familia, prietenii, membrii și cunoșcuți de la Asociația Polono-Română, Asociația Iubitorilor Lvovului și Zonei de Frontieră Sud-Est precum și cercetași atât mai vârstnici cât și mai tineri. Pe pereți câteva zeci de planșe cu fotografii din albumele familiei Domnului Tadeusz. Pe ele toate textele atât în limba polonă, cât și în română. Așteptând deschiderea oficială a expoziției, am început să citesc introducerea la expoziție. Familia Gaydamowicz provenea din Lituania. Józef Gaydamowicz, bunicul onorabilului nostru sărbătorit, s-a născut în anul 1854, în împrejurimile localității Ponieweż. Frații lui mai mari au participat la insurecția din ianuarie. Tânăr fiind, a ajuns la Petersburg pentru a studia la academia militară. Ca ofițer al armatei țariste a luat parte la războiul ruso-turc 1877-1878, în Balcani. După demobilizare nu s-a mai întors în Lituania, ci a rămas în Basarabia, pe atunci gubernie țaristă, și s-a căsătorit cu Maria Camboli care provenea dintr-o foarte bogată familie de greci. După căsătorie au locuit la conacul din Cinișăuți și, ducând o viață liniștită și fericită, au avut un fiu – Mieczysław și două fiice – Maria și Eugenia. Izbucnirea I-lui război mondial a tulburat viața liniștită a familiei. Mieczysław a fost mobilizat și, ca soldat țarist, a luptat pe front. Alți nori negri au venit odată cu revoluția din octombrie. Prin Cinișăuți a trecut armata bolșevică pe jumătate sălbatică. Familia Gaydamowicz a supraviețuit fiind avertizată și ascunsă de țărani. Bunăvoința țăranilor le-a salvat viața, dar nu a fost în stare să le salveze bunurile. După trecerea valului bolșevic, din frumosul conac au

ludność chłopską. Życzliwość miejscowych chłopów ocaliła im życie, lecz nie była w stanie ocalić ich dobytku. Po przetoczeniu się bolszewickiej fali z uroczego dworku pozostały dymiące zgliszcza. Po zakończeniu wojny z frontu szczęśliwie wrócił Mieczysław. W 1922 r. ożenił się z Katarzyną Małas, córką polskich osadników z kielecczyny. Rok później, 4 lipca, w Kiszyniowie urodził się ich syn Tadeusz.

Rozpoczęła się oficjalna część uroczystości. Wernisaż otworzył dr hab. Kazimierz Jurczak – były konsul RP w Bukareszcie. W kilku ciepłych zdaniach przedstawił sylwetkę Tadeusza Gaydamowicza, szczególnie uwagę zwracając na patriotyzm rodziny Gaydamowiczów i na trudną do przecenienia rolę Tadeusza w rozwijaniu kontaktów polsko-rumuńskich i we wspieraniu Polonii w Rumunii. Sabra Daici, dyrektor Rumuńskiego Instytutu Kultury w Warszawie powiedziała, że wystawa ta przybliży Polakom Polonię w Rumunii i Mołdawii wraz z jej historią. Jest to wiedza, o której przeciętny Polak ma dość mgliste pojęcie. Ignat Timar, prezes Towarzystwa Polsko-Rumuńskiego w Krakowie, podziękował jubilatowi za jego wkład w powstanie i działalność Towarzystwa. Bardzo miłą niespodzianką dla Pana Tadeusza było wręczeniu mu Srebrnego Medalu Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” oraz Medalu Pro Patria przyznanego przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Nie spodziewał się tego, lecz widać było, jak wielką radość mu to sprawiło. Po części oficjalnej był skromny poczęstunek i rozmawiając z przyjaciółmi można było dalej zagłębiać się w historię utrwaloną na zdjęciach.

Kiszyniów

Miasto urodzenia i dzieciństwa małego Tadeusza. Międzywojenny Kiszyniów, stolica Besarabii, był miastem wielonarodowościowym z liczną kolonią polską. Żyjąc w takim tyglu już od dzieciństwa Tadeusz wyniósł znajomość trzech języków: polskiego, rumuńskiego i rosyjskiego. Dzieciństwo Tadeusza koncentrowało się na osi Kiszyniów, gdzie mieszkał i uczył się, majątek rodzinny we wsi Czyniszewe, gdzie spędzał wakacje. Szczególnie utkwiło mi w pamięci jedno zdjęcie z roku 1924. Sielska, rodzinna atmosfera. Na trawniku dziadek Tadeusza, jego rodzice, wuj, ciotka i mały Tadzio. W tle ruiny spalonego dworu, symboliczne memento mrocznych czasów, które minęły. Na wielu zdjęciach przewija się Józef Gaydamowicz, aktywny działacz polonijny i senior Polonii zgromadzonej wokół Domu Polskiego w Kiszyniowie. Starszy, dystyngowany pan z siwą brodą o aparycji wręcz wymarzonej dla lidera i seniora każdej społeczności. Kiedy zmarł w 1938 r., na miejsce wiecznego spoczynku odprowadzała go cała społeczność polska w Kiszyniowie. Na jego życie przypada prawie cały okres działalności Domu Polskiego w Kiszyniowie. Gdy odchodził, gdzieś na horyzoncie gromadziły się już czarne chmury

rãmas ruine fumegãnde. După încheierea războiului, Mieczysław s-a întors cu bine de pe front. În anul 1922 s-a căsătorit cu Katarzyna Malas, fiica unor coloniști din ținutul Kielce. Un an mai târziu, la 4 iulie, la Chișinău s-a nãscut fiul lor Tadeusz.

A început partea oficială a festivității. Vernisajul a fost deschis de dr. Kazimierz Jurczak, fostul consul al R.P. la București. În câteva fraze calde a prezentat figura lui Tadeusz Gaydamowicz, subliniind, în mod deosebit, patriotismul familiei Gaydamowicz și dificil de micșorat rolul lui Tadeusz în dezvoltarea contactelor polono-române și sprijinirea diasporei poloneze din România. Sabra Daici, director al Institutului Cultural Român în Varșovia, a spus că această expoziție aduce mai aproape diaspora poloneză din România și Moldova împreună cu istoria ei. Aceasta este o cunoaștere despre care polonezul de rând are o părere vagă. Ignat Timar, președintele Asociației Polono-Române din Cracovia, a mulțumit sărbătoritului pentru contribuția la înființarea și activitatea Asociației. O surpriză foarte plăcută pentru Domnul Tadeusz a fost când i s-a înmãnat Medalia de Argint a Asociației „Wspólnota Polska” și Medalia Pro Patria din partea Biroului pentru Problemele Combatanților și ale Persoanelor Represionate. Nu s-a așteptat la aceasta, dar se vedea ce mare bucurie i-a produs. După partea oficială a avut loc o modestă primire și vorbind cu prietenii puteai să aprofundezi istoria fixată în fotografii.

Chișinău

Orașul nașterii și copilăriei micului Tadek. Chișinăul interbelic, capitala Besarabiei era un oraș multinațional cu o numeroasă colonie poloneză. Trăind într-un asemenea creuzet, încă din copilărie Tadeusz cunoștea trei limbi: polona, româna și rusa. Copilăria lui s-a concentrat pe axa Chișinău, unde locuia și învăța, și proprietatea familiei din satul Cinișăuți, unde își petrecea vacanțele. În mod deosebit mi-a rămas în minte o fotografie din anul 1924. O atmosferă de țară, familială. Pe iarbă bunicul lui Tadeusz, părinții lui, unchiul, mătușa și micuțul Tadzio. Pe fundal ruinele conacului ars, memento simbolic al unor vremuri întunecate care au trecut. În multe fotografii apare Józef Gaydamowicz, militant activ și seniorul comunității poloneze reunite în jurul Casei Polone din Chișinău. Un domn distins, în vârstă, cu barbă căruntă, o apariție ideală pentru un lider și senior al fiecărei comunități. Când a murit în anul 1938, la locul veșnicei odihne l-au condus toți polonezii din Chișinău. Activitatea Casei Polone din Chișinău corespunde aproape în totalitate cu viața lui. Când a plecat, undeva la orizont se adunau deja norii negri ai furtunii ce se apropia și care a răsturnat ordinea existentă și a „mãturat” instituțiile poloneze din Besarabia.

zbliżającej się zawieruchy, która wywróciła istniejący porządek i zmiotła działające polskie instytucje w Besarabii.

Lwów

W Kiszyniowie istniała czteroklasowa szkoła polska. Po jej zakończeniu rodzice Tadeusza chcieli, aby dalej kształcił się w duchu polskości i na dalszą edukację wysłali go do Lwowa. Przez dwa lata uczęszczał do Szkoły Powszechnej im. Marii Magdaleny. Po jej zakończeniu przez trzy lata uczęszczał do IV Gimnazjum im. Jana Długosza. W sumie pięć lat. Niby niewiele, ale przypadające na okres intensywnego rozwoju osobowości młodego człowieka. Wtedy rozpoczęła się jego przygoda z harcerstwem. Już w 1934 r. wstąpił do XVI Lwowskiej Drużyny Harcerzy im. Jerzego Grodyńskiego, w której doszedł do funkcji przybocznego. Ze zdjęć spogląda na mnie pogodny nastolatek o nieco zawadiackim spoj-rzeniu. Wiele zdjęć z harcerskich wycieczek i z Zakładu Wychowawczego im. Abrahamowiczów na Wzgórzach Wuleckich, który był dla niego drugim domem. Młody Tadek bardzo zżył się ze szkołą i kolegami. Gdy rozjeżdżali się na wakacje w 1939 r. ani on, ani jego koledzy nie przypuszczali, że nie będzie im dane spotkać się razem ponownie. Widmo wojny było już bardzo realne, gdy 31 sierpnia wyruszył z domu do Lwowa na kolejny rok nauki. Niestety, choć patrząc z perspektywy lat to raczej na szczęście, na skutek zamknięcia granicy, już nie zdążył. Gdy nad ranem 1 września dojechał do przygranicznych Czerniowiec, pociąg pospieszny do Warszawy przez Lwów już nie odjechał.

Bukareszt

Wybuch wojny był wielkim szokiem dla wszystkich, w tym również dla Tadeusza Gaydamowicza. Rumunię załaza wielka fala uchodźców z Polski, szukających bezpiecznego schronienia przed dwoma armiami miażdżącymi Polskę z dwóch stron. Potrzeba integracji z uchodźcami z Polski była dla Tadeusza tak silna, że w październiku 1939 r. przybył do Bukaresztu. Tam przyznano mu statut uchodźcy i skierowano do dalszej nauki w świeżo powstałej szkole polskiej. Tam też w 1941 r. zdał maturę, a następnie rozpoczął studia architektoniczne na Politechnice w Bukareszcie. Z tego okresu dominują zdjęcia grup uczniowskich, później studenckich oraz z oficjalnych uroczystości, z reguły związanych z wizytami notabli i polityków. Niby zwykle zdjęcia, jakich każdy z nas ma sporo, lecz na twarzach dużo rzadziej gości uśmiech, w oczach widać pewien smutek i niepokój. Ci młodzi ludzie uczyli się, studiowali, lecz wewnętrznie czuli, że powinni być gdzie indziej. Kiedyś, w prywatnej

Lvov

La Chişinău exista o şcoală polonă de patru clase. După absolvirea ei, părinții lui Tadeusz au vrut să fie educat mai departe în spirit polonez și l-au trimis la Lvov. Timp de doi ani a frecventat Școala Generală „Maria Magdalena”. După absolvirea ei, timp de trei ani a frecventat Gimnaziul nr. 4 „Jan Długosz”. În total cinci ani. Se pare că nu e mult, dar a coincis cu perioada dezvoltării intensive a personalității tânărului. Atunci a început aventura cu cercetășia. În anul 1934 a intrat în a XVI Grupă a Cercetășilor din Lvov „Jerzy Grodyński” ajungând la funcția de adjunct. Din fotografii mă privește un adolescent cu o privire agresivă. Multe fotografii din excursii cu cercetășii și de la Așezământul „Abrahamowicz” pe Colinele Wulecki care a fost a doua lui casă. Tânărul Tadek a fost foarte atașat de școală și colegi. Când au plecat în vacanță, în anul 1939, nici el și nici colegii lui nu au presupus că nu le va fi dat să se întâlnească din nou. Spectrul războiului era deja real, când la 31 august a plecat de acasă la Lvov pentru anul școlar următor. Din păcate, deși privind din perspectiva anilor, din fericire, ca urmare a închiderii graniței nu a mai ajuns. Când în dimineața zilei de 1 septembrie a ajuns în Cernăuțiul limitrof, acceleratul de Varșovia prin Lvov nu a mai plecat.

București

Izbucnirea războiului a fost un mare șoc pentru toți, deci și pentru Tadeusz Gaydamowicz. România a fost inundată de un mare val de refugiați din Polonia în căutarea unui un adăpost sigur în fața a două armate care striveau Polonia din două părți. Nevoia de integrare cu refugiații din Polonia era atât de puternică pentru Tadeusz, încât în octombrie 1939 a sosit la București. Acolo i s-a recunoscut statutul de refugiat și a fost orientat să urmeze școala polonă nou înființată. Tot acolo și-a dat bacalaureatul în anul 1941, apoi a început studiile de arhitectură la Politehnica din București. Din această perioadă domină fotografiile cu grupuri de elevi, apoi studenți precum și de la festivități oficiale legate, de regulă, de vizite ale notabilităților și oamenilor politici. Par a fi fotografii obișnuite cum fiecare dintre noi are multe, dar pe fețe zâmbetul e rar, în ochi se vede o oarecare tristețe și neliniște. Acești tineri învățau, studiau, dar în sinea lor simțeau că ar trebui să fie altundeva. Cândva, într-o discuție particulară, Domnul Tadeusz a amintit că a vrut să ajungă în armata poloneză din Orientul Apropiat, dar nu a reușit să primească viza turcească.

Cracovia

Furtuna războiului s-a apropiat de sfârșit. România ca și Polonia au ieșit din acest război deșirate

rozmowie Pan Tadeusz wspominał, że chciał dostać się do armii polskiej na Bliskim Wschodzie, lecz nie zdołał otrzymać wizy tureckiej.

Kraków

Wojenna zawierucha dobiegła końca. Rumunia jak i Polska wyszły z tej wojny mocno obdarte terytorialnie. Rumunia utraciła Besarabię i Bukowinę północną, Polsce zabrano Kresy Wschodnie. Kiszyniów i Lwów, dwa miasta dzieciństwa Tadeusza, znalazły się za mroczną kur-tyną, której bezpieczniej było nie przekraczać. Nie z takim pochodzeniem. Do Polski ruszyła wielka rzesza wojennych repatriantów. Tadeusz razem z rodzicami, którzy już w 1940 r. uciekli z Besarabii, dołączył do niej i na jesieni 1945 r. rodzina Gaydamowiczów przybyła do Polski na Pomorze Zachodnie. Tadeusz kontynuował rozpoczęte studia architektoniczne w Krakowie, gdzie po ich ukończeniu osiadł na stałe. Podjął pracę w zawodzie, ożenił się ze Stefanią Muchą, w 1953 r. został szczęśliwym ojcem córki Anny. Mimo że na Kraków przypada lwią część jego życia, to nie zapomniał o miastach swego dzieciństwa i młodości. Wręcz przeciwnie. W miarę upływu lat tęsknota do rodzinnych stron coraz bardziej wzrasta, szczególnie po 1992 r., kiedy przeszedł na emeryturę i ma więcej czasu. Jego pasją staje się upowszechnianie wśród Polaków mało znanej wiedzy o Polonii moldawskiej i rumuńskiej. Staje się społecznym „ambasadorem” Rumunii, propagując wiedzę o kulturze tego pięknego, dużego, a niedostatecznie znanego w Polsce kraju. Jest członkiem Towarzystwa Polsko-Rumuńskiego w Krakowie, Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich, Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”. Aktywnie uczestniczy w działalności Harcerskiego Kręgu Seniorów. Ze zdjęć spogląda na mnie spokojna twarz mężczyzny w średnim wieku, później starszego pana w otoczeniu rumuńskich przyjaciół i działaczy polonijnych, często w mundurze harcerskim.

Parę dni po wernisażu, w niedzielę 30 czerwca, w kościele parafialnym Tadeusza w Bronowicach odprawiona została msza św. w intencji dostojnego

teritorial. România a pierdut Basarabia și Bucovina de nord, Poloniei i s-au luat Zonele de Frontieră Răsăritene. Chișinăul și Lvovul, două orașe ale copilăriei lui Tadeusz s-au aflat în spatele cortinei întunecate care era mai sigur să nu o treci. Nu cu o astfel de origine. Spre Polonia a pornit o mare mulțime de repatrianți de război. Tadeusz împreună cu părinții care au fugit din Basarabia în anul 1940 s-a alăturat repatrianților și în toamna anului 1945 familia Gaydamowicz a sosit în Polonia, în Pomerania de Apus. Tadeusz și-a continuat

studiile de arhitectură în Cracovia unde, după absolvire s-a stabilit. A lucrat în meserie, s-a căsătorit cu Stefania Mucha, în 1953 a devenit fericitul tată al fiicei Anna. Deși în Cracovia și-a petrecut o parte din viața sa, totuși nu a uitat orașele copilăriei și tinereții sale. Dimpotrivă. Pe măsura trecerii timpului nostalgia după locurile natale crește tot mai mult, mai ales când în 1992 se pensionează și are mai mult timp. Răspândirea puțin cunoscutelor diaspore poloneze din Moldova și România devine o pasiune. Devine „ambasadorul” social al României, propagând cunoștințele despre cultura acestei frumoase, mari și insuficient cunoscute țări în Polonia. Este membru al Asociației Polono-Române din Cracovia, al Asociației Iubitorilor Lvovului și Zonei de Frontieră Sud-Est, al Asociației „Wspólnota Polska”. Participă activ la Cercul Cercetașilor Seniori. Din fotografii mă privește fața calmă a unui bărbat de vârstă mijlocie, apoi a unui domn mai în vârstă în mijlocul prietenilor români și activiștilor din diasporă, adeseori în uniformă de cercetaș.

jubilata. W budowę tego nowego kościoła pod wezwaniem św. Wojciecha bardzo zaangażowany był Tadeusz Gaydamowicz, gdzie jego wiedza zawodowa była bardzo przydatna. Przybyła rodzina, przyjaciele oraz harcerze. Były poczty sztandarowe Harcerskiego Kręgu Seniorów oraz Harcerskiego Klubu Narciarskiego. Druhowi Tadeuszowi harcerstwo zawsze było bardzo bliskie jego sercu i widok młodzieży w harcerskich mundurach sprawił mu prawdziwą radość, za co bardzo miło i serdecznie podziękował. Po mszy św. był honorowym gościem zobowiązania instruktorskiego złożonego przez jednego z naszych harcerzy.

Dzień przed zamknięciem wystawy razem z moją córką ponownie się na nią wybrałem. W spokoju i ciszy w pustych salach na nowo przyglądałem się dawnym zdjęciom, próbując poczuć klimat tamtych lat, tamtych miejsc. W swoim długim życiu Tadeusz Gaydamowicz bardzo dużo osiągnął, lecz nie za to go najbardziej cenię. Może dlatego, że go wtedy nie znałem. Najbardziej go podziwiam za to, kim jest teraz. Za ten jego zaraźliwy optymizm i pogodę ducha. Doskonałą pamięć i wiedzę, którą tak chętnie przekazuje innym. Za jego pasję w działalności polonijnej, harcerskiej, społecznej i każdej innej. Za to, że mimo dziewięćdziesiątki nadal chce mu się żyć aktywnie i cieszyć się tym życiem.

Za dziesięć lat stulecie Tadeusza. Już dziś zaczynam dbać o swoje zdrowie, prowadzić higieniczny tryb życia i odpowiednio się odżywiać, aby za te dziesięć lat w jakim takim zdrowiu móc uścisnąć rękę druha Tadeusza Gaydamowicza. Czuwaj!

phm Maciej Hasslinger

Zdjęcia: A. Mazur

La câteva zile după vernisaj, duminică 30 iunie în biserica parohială din Bronowice s-a oficiat o Sf. Liturghie în intenția sărbătoritului. În construirea acestei noi biserici cu hramul Sf. Wojciech a fost implicat Tadeusz Gaydamowicz, unde cunoștințele lui profesionale au fost utile. Au venit familia, prietenii și cercetașii. Au fost gărzi cu stindarde ale Cercului Cercetașilor Seniori și Clubului de Schi al Cercetașilor. Camaradului Tadeusz cercetașia i-a fost mereu aproape sufletului său și vederea tinerilor în uniforme i-a produs o autentică bucurie pentru care a mulțumit din inimă. După Sf. Liturghie a fost oaspete de onoare al jurământului depus de unul din cercetașii noștri.

Cu o zi înainte de închiderea expoziției, împreună cu fiica mea am mers din nou. În liniște, în sălile pustii am privit vechile fotografii încercând să simt climatul acelor ani, acelor locuri. În lunga sa viață, Tadeusz Gaydamowicz a realizat multe, dar nu pentru aceasta îl prețuiesc. Poate pentru că atunci nu îl cunoșteam. Îl admir mai ales pentru cine este acum. Pentru pasiunea în activitatea diasporei poloneze, cercetașilor, socială ș.a. Pentru că, în ciuda celor 90 de ani, dorește, în continuare, să trăiască activ și să se bucure de viață.

Peste zece ani – o sută de ani. Deja de astăzi încep să am grijă de sănătate, să duc o viață sănătoasă și să mă hrănesc coresponsător, pentru ca după zece ani să pot strânge mâna camaradului Tadeusz Gaydamowicz.

Trad. St. Iachimovschi

XIII Polonijne Igrzyska Młodzieży Szkolnej w Łomży

Polonijne Igrzyska Młodzieży Szkolnej im. Jana Stypuły rozgrywane są w Łomży od 13 lat, ich organizatorem jest Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Oddział w Łomży.

A XIII-a ediție a Jocurilor Tineretului Școlar din Diasporă la Łomża

De 13 ani, la Łomża se desfășoară Jocurile Tineretului Școlar din Diasporă „Jan Stypuła”, al căror organizator este Asociația „Wspólnota Polska” din Łomża.

W tegorocznej edycji w dniach 29 czerwca – 4 lipca udział wzięło 587 młodych sportowców z 10 krajów: Litwy, Białorusi, Ukrainy, Łotwy, Estonii, USA, Polski, po raz pierwszy także z Rumunii, Niemiec i Wielkiej Brytanii. Rozegrano zawody w 11 dyscyplinach: piłce nożnej, minikoszykówce, siatkówce, zapasach, szachach, tenisie stołowym, karate kyokushin, strzelectwie, lekkoatletyce, pływaniu i piłce ręcznej.

XIII Polonijne Igrzyska rozpoczęły się mszą św. w katedrze św. Michała Archanioła w Łomży, po której uczestnicy igrzysk przeszli korowodem na

La ediția de anul acesta în zilele de 29 iunie – 4 iulie au luat parte 587 de tineri sportivi din 10 țări: Lituania, Belarus, Ucraina, Letonia, Estonia, SUA, Polonia, pentru prima oară și România, Germania și Marea Britanie. S-au desfășurat întreceri la 11 discipline: fotbal, minibaschet, volei, lupte, șah, tenis de masă, karate kyokushin, tir, atletism, înot și handbal.

Cea de a XIII-a ediție a Jocurilor din Diasporă a început cu o Sf. Liturghie în catedrala cu hramul Sf. Arhanghel Mihail din Łomża, după care participanții jocurilor s-au îndreptat în cortegiu către stadionul orașului unde s-a desfășurat partea artistică a deschiderii. În mod tradițional, partea sportivă a fost deschisă de ștafeta de 4 x 100 m, la care au participat reprezentanții tuturor echipelor.

Încă din ziua deschiderii, întrecerile le-au început fotbalistii. România a fost reprezentată de echipa de fotbal alcătuită din băieți de 12-13 ani. Echipa a fost însoțită de președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher.

În afară de întrecerile sportive, organizatorii au planificat excursii și acti-

vități integratoare, printre altele un festin în Skate Park. Încheierea manifestărilor a avut loc în ziua de 4 iulie în Sala de Sport „Olimpicii Polonezi”. Atunci s-au anunțat câștigătorii pe echipe și individuali cărora li s-au înmânat medalii și cupe. Pe echipe cea mai numeros reprezentată și mai bună a fost echipa Lituaniei. Echipa de fotbal a României, deși la debut, a fost cea mai bună și a ocupat locul I în turneu.

Trad. St. Iachimovschi

stadion miejski, gdzie odbyła się część artystyczna otwarcia. Tradycyjnie część sportową otworzyły biegi sztafetowe 4 x 100 m, w których wzięli udział reprezentanci wszystkich drużyn.

Jeszcze w dniu otwarcia rywalizację rozpoczęli piłkarze. Rumunię na igrzyskach reprezentowała właśnie drużyna piłkarska, złożona z chłopców w wieku 12-13 lat. Drużynie towarzyszył prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher.

Oprócz zmagani sportowych organizatorzy zaplanowali wycieczki i zajęcia integracyjne, między innymi festyn polonijny w Skate Parku. Zakończenie imprezy odbyło się 4 lipca w Hali Sportowej im. Olimpijczyków Polskich. Ogłoszono wówczas zwycięzców konkurencji drużynowych i indywidualnych, którym wręczono medale i puchary. Drużynowo najlepszą okazała się najliczniej reprezentowana na igrzyskach ekipa Litwy. Drużyna piłki nożnej z Rumunii, mimo że debiutowała na imprezie, spisała się najlepiej ze wszystkich i zajęła I miejsce w turnieju.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Turneul de Fotbal din Rybnik

În perioada 28 iunie - 1 iulie am avut ocazia să participăm eu, Cehaniuc Robert și Ignătescu Iulian, profesori de educație fizică la Școala Gimnazială Pârteștii de Sus – Comuna Cacica, împreună cu 11 tineri din comună la Turneul de Fotbal organizat la Rybnik, în Polonia.

Aici s-au întâlnit echipe din Ucraina, Slovacia, România și Polonia. S-au jucat trei meciuri sâmbătă pe 29 iunie. Ne-am bucurat mult că am participat la acest turneu chiar dacă n-am luat locul întâi, dar am primit cupa pentru cel mai bun coordonator de joc. Am avut, de asemenea, ocazia să vizităm lagărul de la Auschwitz și Birkenau, mina de sare de la Wieliczka rămânând impresionată cât de frumoasă este Polonia noastră

Turniej Piłki Nożnej w Rybniku

W dniach 28 czerwca-1 lipca my, Robert Cehaniuc i Iulian Ignătescu – nauczyciele wychowania fizycznego w Szkole Gimnazjalnej w Pârteștii de Sus w gminie Kaczyka – mieliśmy okazję wraz z jedenastką młodych piłkarzy z całej gminy uczestniczyć w Turnieju Piłki Nożnej zorganizowanym w Rybniku.

Podczas turnieju spotkały się drużyny z Ukrainy, Słowacji, Rumunii i Polski. Rozegraliśmy po trzy mecze w sobotę 29 czerwca. Nawet jeśli nie zajęliśmy pierwszego miejsca, bardzo się cieszymy, że mogliśmy wziąć udział w turnieju. Otrzymaliśmy za to puchar dla najlepszego rozgrywającego. Mieliśmy także okazję zwiedzić obóz koncentracyjny w Oświęcimiu, kopalnię soli w Wieliczce i przekonać się jak piękna

jest nasza droga Polska, zwłaszcza że dla niektórych z nas pobyt był, można powiedzieć, jedyny w życiu.

Chcielibyśmy przy tej okazji podziękować władzom Powiatu Rybnickiego, które nas zaprosiły, posłowi Gerwazemu Longherowi, który zapewnił nam podróż, Radzie Gminy Kaczyka z wójtem Eleną Bolocą za zakup stroi piłkarskich oraz wielu ludziom dobrej woli z Polski za okazaną pomoc.

Tłum. E. Wieruszewska-Calistru

dragă, mai ales că pentru unii dintre noi s-ar putea spune că a fost „o dată-n viață”.

Am dori să mulțumim conducerii Regiunii Rybnik (Powiat Rybnicki) care ne-a invitat, domnului deputat Longher Ghervazen care a favorizat deplasarea gratuită, Consiliului Local Cacica, respectiv doamnei primar Bolocă Elena pentru sponsorizarea echipamentului și altor oameni de bine din Polonia care ne-au ajutat.

Robert Cehaniuc

IMPRESII DIN CRACOVIA

Mă numesc Elena Carmen Larco. De câțiva ani am început să studiez limba polonă la Lectoratul de Limba Polonă din cadrul Universității „Al. I. Cuza”

WRAŻENIA Z KRAKOWA

Nazywam się Elena Carmen Larco. Od kilku lat uczę się języka polskiego w ramach lektoratu na Uniwersytecie im. Al. I. Cuza w Jassach. Tego lata

Grupa C1 podczas zajęć w Gimnazjum im. J. Korczaka z lektorką Tamarą Czerkies
Gimnazjum „J. Korczak”. Grupa C1 la ore, alături de d-na profesoară Tamara Czerkies

din Iași. Vara aceasta am avut prilejul de a fi bursieră și de a studia în Polonia în intervalul 5-25 iulie 2013. De curând, m-am întors din Cracovia de la cursurile Școlii de Vară de Limbă și Cultură Poloneză. A fost o experiență inedită, deosebit de frumoasă cu multiple posibilități de a-mi aprofunda cunoștințele de limbă și literatură polonă, prin cursurile teoretice și practice susținute de către profesorii Adriana Prizel-Kania, Tamara Czerkies și Wiesław Stefańczyk, de a-mi lărgi orizontul cultural prin seria de referate despre cultura contemporană poloneză, prezentată de către directorul Școlii de Vară, domnul profesor Piotr Horbatowski.

În fiecare sâmbătă și duminică au fost organizate excursii cu caracter didactic, prilej cu care am avut posibilitatea de a cunoaște aspecte deosebite din istoria Cracoviei (Collegium Maius, Stare Miasto), a împrejurimilor acestui oraș, a locurilor pitorești în care atât polonezii, cât și turiștii străini își petrec în mod plăcut timpul liber (Zakopane, splyw Dunajcem), dar și partea dureroasă, istorică a unei realități ce a marcat existența omenirii (Muzeul Auschwitz-Birkenau).

Cadrelle didactice de înaltă pregătire profesională au reușit, de fiecare dată, să pună în valoare, să motiveze și să stimuleze activitatea noastră, a studenților. Astfel, am făcut parte din echipa de jurnaliști care a luat un interviu domnului rector al Universității Jagiellone din Cracovia, prof. dr. med. Wojciech Nowak, am scris articole pentru revista Școlii de Vară, „WUJ”, m-am implicat în alte activități cu caracter educativ-cultural.

Datorită directorilor Școlii de Vară de Limbă și Cultură Poloneză, Piotr Horbatowski și Ewa Nowakowska precum și a îndrumătorilor coordonați de către Weronika Rodzińska, organizarea cursului a fost impecabilă.

Doresc pe această cale să mulțumesc tuturor celor care au avut încredere în mine și au investit în formarea mea profesională, foștilor lectori, Radosława Janowska, Jerzy Cieszkowski, Honorata Ołdakowska, Elżbieta Ortyl, și actualei lectore de limba polonă, Zyta Monika Oksztul, profesorilor de la Școala de Vară de Limbă și Cultură Poloneză din Cracovia, Ambasadei Republicii Polone în România, Institutului Polonez din București și, nu în ultimul rând, comunității de polonezi din Suceava, Dom Polski, care m-a acceptat cu drag în activitățile desfășurate, considerându-mă asemeni lor .

Elena Carmen Larco

Z rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. dr. hab. med. Wojciechem Nowakiem, po wywiadzie Cu rectorul Universității Jagiellone din Cracovia, prof. dr. med. Wojciech Nowak, la final de interviu

miaam ocazie în perioada 5-25 iulie să mă aflu în Polonia. Nedavno wróciłam z Krakowa z letnich kursów Szkoły Języka i Kultury Polskiej. Było to niespotykane doświadczenie, wyjątkowo piękne, dające bogate możliwości do zgłębienia wiedzy językowej i z zakresu literatury dzięki zajęciom teoretycznym i praktycznym prowadzonym przez lektorów: Adrianę Prizel-Kania, Tamarę Czerkies i Wiesława Stefańczyka, do poszerzenia horyzontów podczas prelekcji o polskiej kulturze współczesnej dyrektora Szkoły – prof. Piotra Horbatowskiego.

W soboty i niedziele organizowano wycieczki dydaktyczne, dzięki którym miałam możliwość poznania wielu ciekawych aspektów historii Krakowa (Collegium Maius, Stare Miasto), jego okoliczne malownicze miejsca, w których zarówno Polacy, jak i obcokrajowcy mogą miło spędzić czas (Zakopane, splyw Dunajcem), a także miejsca bolesnych wydarzeń, które naznaczyły historię ludzkości (Muzeum w Oświęcimiu).

Świetnie przygotowani lektorzy potrafili zmotywować i zaktywizować działania swoich studentów. Miałam okazję być częścią grupy dziennikarskiej, która przeprowadziła wywiad z rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. dr. med. Wojciechem Nowakiem, pisałam artykuły do szkolnej gazety „WUJ”, brałam udział w wielu innych działaniach edukacyjnych i kulturalnych.

Dzięki dyrekcji Szkoły Języka i Kultury Polskiej – Piotrowi Horbatowskiemu i Ewie Nowakowskiej, a także lektorów kierowanych przez Weronikę Rodzińską, organizacja kursów była bez zarzutu.

Chciałabym tą drogą podziękować wszystkim tym, którzy obdarzyli mnie zaufaniem i poświęcili czas na moją edukację, byłym lektorom języka polskiego w Jassach: Radosławie Janowskiej, Jerzemu Cieszkowskiemu, Honoracie Ołdakowskiej, Elżbiecie Ortyl oraz obecnej lektor – Zycie Monice Oksztul, lektorom Szkoły Języka i Kultury Polskiej w Krakowie, Ambasadzie RP w Bukareszcie oraz organizacji polonijnej w Suczawie, która pozwoliła mi uczestniczyć w jej życiu polonijnym i przyjęła mnie do swojego grona, jak swoją.

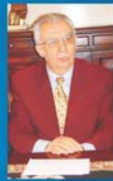
Tłum. E. Wieruszewska-Calistru

Recenzii

Recenzje

„Raporturi româno-polone de-a lungul secolelor”

„Rumuńsko-polskie stosunki na przestrzeni wieków”

Cartea de față este rodul unor investigații făcute timp de mai multe decenii în arhive românești și poloneze, inclusiv prin studierea presei din cele două țări, a principalelor lucrări de referință pe tema raporturilor bilaterale româno-polone, fără a fi neglijate materiale aduse recent, prin intermediul Internetului, în circuitul virtual informațional.

Rezultă, cert, că între România și Polonia a avut loc un schimb permanent de valori culturale și spirituale. E drept că: „Am primit lumină din Polonia” cum spunea Nicolae Iorga dar, adaug, la rândul meu, că și românii au venit cu contribuții remarcabile la habitatul polonez, la barocul și Iluminismul vistulan, prin Miron Costin sau Tadeusz Hașdeu. Deseori, cum s-a scris în „La Tribune des Peuples”, revistă editată de Mickiewicz, la Paris, am stat „de strajă civilizației în Carpați”.

În cuprinsul cărții sunt aduse în atenția cititorilor multe aspecte inedite privind sprijinul dat de poporul român, poporul polonez în momentele de cumpănă din istoria acestui brav popor. Și n-au fost puține, atâta timp cât paremiologia a consenmat, din secolul al XVIII-lea, zicerea: *Cine își iubeste patria să fugă în Valahia*. Pe meleagurile ospitaliere românești au fost salvate nu numai vieți omenești, dar și patrimoniul material și cultural polonez.

Demersul nostru se dorește a fi un *vademecum* util pentru cei care se interesează de evoluția relațiilor bilaterale româno-polone, *ab initio* propunându-ne să prezentăm adevărul *sine ira et studio*.

Nicolae MAREȘ

ISBN 978-

EDITURA FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MĂINE

NICOLAE MAREȘ

RAPORTURI
ROMÂNŌ-POLONE
DE-A LUNGUL
SECOLELOR

RAPORTURI ROMÂNŌ-POLONE DE-A LUNGUL SECOLELOR

NICOLAE MAREȘ

EDITURA FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MĂINE

Datorăm diplomatului și scriitorului dr. Nicolae Mareș o nouă lucrare de seamă menită să contribuie la mai buna cunoaștere a relațiilor dintre români și polonezi. Este vorba de volumul „Raporturi româno-polone de-a lungul secolelor”, apărută în mai a.c. la Editura Fundației România de mâine din București (372 de pagini). Noul volum reprezintă o cronică riguroasă a trecutului relațiilor dintre cele două popoare, încă de la începuturile acestora, din secolul al XIII-lea, acoperind astfel în mod necesar un gol care se resimțea de multă vreme în historiografia din țara noastră. Pe lângă relatările unor cronicari cunoscuți care s-au referit la obârșiile relațiilor româno-polone, precum Jan Długosz în sec. XV, autorul aduce în cercetarea temei argumentele unor reputeți savanți și specialiști din perioadele modernă și contemporană ca: Nicolae Iorga, Stanisław Łukasik, Dumitru Mototolescu, Constantin Rezachevici ș.a. Aceștia li se adaugă considerațiile personale ale autorului volumului, care demonstrează că „păstoriile români au fost cei care au strămutat în Munții Beschizi și în Tatra, pe terenuri nelocuite, habitatul românesc, un mod de viață care se păstrează până în zilele noastre pe meleagurile montane din Polonia; păstoriile din Moldova și Transilvania au fost cei care au dus cu ei pe actualul teritoriu polonez sau moravian cultură românească”.

Dyplomacie i pisarzowi dr. Nicolae Mareșowi zawdzięczamy nową ważną pracę przyczyniającą się do lepszego poznania stosunków między Rumunami a Polakami. Chodzi o książkę „Rumuńsko-polskie stosunki na przestrzeni wieków”, która ukazała się w maju br. w Wydawnictwie Fundacja România de mâine w Bukareszcie (372 strony). Przedstawia ona ścisłą kronikę minionych stosunków między dwoma narodami, od ich zarania w XIII w., uzupełniając w ten sposób lukę, którą odczuwano od dawna w historiografii naszego kraju. Oprócz relacji znanych kronikarzy, odnoszących się do stosunków rumuńsko-polskich, jak Jan Długosz w XV w., autor wprowadza do badanego tematu argumenty cenionych uczonych i specjalistów okresu nowożytnego i współczesnego jak: Nicolae Iorga, Stanisław Łukasik, Dumitru Mototolescu, Constantin Rezachevici itd. Do nich dołączone są osobiste rozważania autora książki, który dowodzi, że „rumuńscy pasterze przenieśli w góry Beskidy i Tatry, na niezamieszkałe tereny, rumuński habitat, sposób życia, który zachował się do naszych dni w górzystych terenach Polski; pasterze z Mołdawii i Transylwanii przynieśli ze sobą na dzisiejsze tereny Polski i Morawii rumuńską kulturę”.

Lucrarea abordează complexa problemă a relațiilor româno-polone dintr-o amplă perspectivă cronologică, fiind structurată în opt capitole sugestiv intitulate : I. Neamul valahilor în Munții Poloniei (sec. XIII); II. Sute de „slobozii” românești în Polonia și bazele dreptului românesc („jus valachicus”) (sec. XIV); III. Intensificarea și diversificarea intereselor și relațiilor reciproce (sec. XV); IV. Impactul semilunii în raporturile româno-polone (sec. XVI); V. Discipoli români străluciți ai școlilor poloneze, călărirea ușoară („steagurile moldovenești”) în slujba lui Sobieski (sec. XVII); VI. Soli și emigranți polonezi în țările române; VII. Multiple acțiuni pentru o libertate comună (sec. XIX); VIII. Apropiere, diversitate, solidaritate în diversitate (sec. XX).

Cum era și de așteptat, partea cea mai consistentă a lucrării (145 de pagini) se referă la raporturile româno-polone în secolul al XX-lea, cu accent pe prolifică perioadă interbelică. Autorul se dovedește un spirit metodic și de larg orizont documentar, evocând contextul în care relațiile dintre români și polonezi au atins cele mai înalte cote, după I război mondial, când în toamna lui 1918 Polonia își redobândește independența de stat (11 noiembrie), iar România își desăvârșește unitatea statală la 1 decembrie. Lucrarea pune pentru prima dată în valoare rolul pe care l-a jucat întâlnirea avută la Paris, la jumătatea lunii aprilie 1919, dintre Regina Maria a României și premierul polonez Ignacy Paderewski, despre care Regina avea să scrie cu un anumit farmec scriitoresc, în „Memoriile” sale: „Entuziasmul era la maximum și au fost rostite multe cuvinte amabile și flatante. Discursul gazdelor suna ca și când viitorul bunăstării Europei depindea de colaborarea reginei României!”. În acele momente grele, România Mare a ajutat substanțial armata poloneză să se retragă pe teritoriul natal din adâncurile Rusiei, a acordat poporului polonez sprijin material în grâu, de câteva ori mai ieftin decât cel asigurat de americani, a intervenit diplomatic pentru stabilirea de granițe comune între cele două țări și pentru dobândirea de către statul polonez a Galiciei, a elaborat o strategie comună de luptă împotriva bolșevismului etc. Toate acestea au facilitat semnarea, la 3 martie 1921, a Convenției de alianță defensivă între Regatul României și Republica Polonă de către Take Ionescu și Eustachy Sapieha. Posteritatea avea să recunoască, mai puțin în timpul comunismului, că „în perioada când ocupații au șters Polonia de pe harta Europei și când patrioții români doar năzuiau la crearea unui stat independent și unit, I. C. Brătianu – renumitul dumneavoastră om politic din acea perioadă – își exprima speranța că viitoarea Românie va reprezenta un sprijin pentru Polonia în aspirațiile ei de reconstituire a statalității sale. Tocmai din această moștenire istorică și din această filosofie a relațiilor de prietenie și parteneriat dintre popoarele noastre s-a născut, câteva zeci de

Praca porusza złożony problem stosunków rumuńsko-polskich w szerokiej perspektywie chronologicznej i jest podzielona na osiem rozdziałów sugestywnie zatytułowanych: I. Ród Wołochów w polskich górach (XIII w.); II. Setki wiosek rumuńskich w Polsce i bazy prawa rumuńskiego („jus valacicus”) (XIV w.); III. Intensyfikacja i zróżnicowanie interesów i wzajemnych stosunków (XV w.); IV. Wpływ półksiężycy na stosunki rumuńsko-polskie (XVI w.); V. Wybitni rumuńscy uczeniowie w polskich szkołach, lekka jazda („mołdawskie chorągwie”) w służbie Sobieskiego (XVII w.); VI. Wysłannicy i polscy emigranci w rumuńskich księstwach; VII. Różnorodne działania na rzecz wspólnej wolności (XIX w.); VIII. Zbliżenie, różnorodność, solidarność w różnorodności (XX w.).

Jak można było przewidzieć, najbardziej treściwa część pracy (145 stron) dotyczy stosunków rumuńsko-polskich w XX w., z akcentem na płodny okres międzywojenny. Autor wykazuje się bystrością umysłu i szerokim horyzontem dokumentalnym przypominając, że stosunki między Rumunami i Polakami osiągnęły najwyższy poziom po I wojnie światowej, kiedy jesienią 1918 r. Polska odzyskuje niepodległość państwową (11 listopada), a Rumunia 1 grudnia proklamuje powstanie zjednoczonego państwa. Po raz pierwszy praca podkreśla rolę, jaką odegrało spotkanie, mające miejsce w połowie kwietnia 1919 r. w Paryżu, rumuńskiej królowej Marii i polskiego premiera Ignacego Paderewskiego, o którym Królowa miała napisać z pewnym wdziękiem literackim w swoich „Pamiętnikach”: „Entuzjazm był maksymalny i wypowiedziano wiele uprzejmych i pochlebnych słów. Przemowa gospodarzy zabrzmiała jakby przyszłość dobrobytu Europy zależała od współpracy z królową Rumunii”. W tych trudnych chwilach Wielka Rumunia znacznie pomogła armii polskiej w wycofaniu się z głębi Rosji na ojczyste terytoria, udzieliła narodowi polskiemu pomocy materialnej, sprzedając pszenicę kilkakrotnie taniej niż zapewnili to Amerykanie, interweniowała dyplomatycznie w celu ustalenia wspólnych granic między obydwoma krajami oraz odzyskania przez państwo polskie Galicji, opracowała wspólną strategię walki przeciwko bolszewizmowi itp. To wszystko doprowadziło do podpisania 3 marca 1921 r. Konwencji o przymierzu odpornym pomiędzy Rzeczypospolitą Polską a Królestwem Rumunii przez Take Ionescu i Eustachego Sapiechę. Potomność miała poznać, nie w czasie komunizmu, że „w okresie, gdy okupanci wymazali Polskę z mapy Europy, a rumuńscy patrioci dążyli do utworzenia zjednoczonego i niepodległego państwa, I.C. Brătianu – znany państwu polityk tego okresu – wyrażał nadzieję, że przyszła Rumunia będzie podporą dla Polski w jej aspiracjach przy odbudowie swojej państwowości. Właśnie z tego historycznego dziedzictwa i z tej filozofii przyjacielskich i partnerskich stosunków między naszymi narodami narodził się kilkadziesiąt lat później, w 1921 r., Traktat

ani mai târziu, în 1921, Tratatul de alianță polono-român”(Al. Kwasniewski, Alocuțiune în Parlamentul României, București, 14 mai 1996).

Volumul aduce la zi evoluția relațiilor bilaterale după cel de-al II-lea război mondial, relevând inclusiv sinuozitățile existente, în pofida declarațiilor de solidaritate frățească în cadrul Tratatului de la Varșovia, dar și pozițiile diametral opuse ale celor două țări în mișcarea comunistă și muncitorească, în ce privește raporturile dintre China și URSS, abordarea problemelor din Orientul Mijlociu (raporturile cu Israelul), stabilirea de relații diplomatice normale cu Republica Federală a Germaniei sau neparticiparea României, împreună cu alte țări membre ale Tratatului de la Varșovia, la intervenția împotriva Cehoslovaciei în timpul evenimentelor din 1968 legate de „Primăvara de la Praga” etc.

În partea finală a lucrării, autorul relevă că, după un recul de peste un deceniu, în anii 1990-2000, al schimburilor economice, la începutul mileniului al treilea, acestea s-au intensificat potrivit potențialului economic din cele două țări, depășită fiind azi cifra de 3 miliarde de euro, dar perpetuându-se continuu soldul pasiv, din partea României. Referindu-se la un proiect de anvergură pe care Grigore Gafencu l-a prezentat părții polone în martie 1939 privind construirea unui canal navigabil Marea Baltică-Marea Neagră nu a mai fost trecut pe agenda raporturilor bilaterale timp de 70 de ani, dl. Nicolae Mareș consideră că „ar fi, poate, timpul ca el să devină un proiect de anvergură europeană, prin folosirea comună de fonduri europene”.

Utilitatea documentară și științifică a acestui volum este considerabil sporită atât prin datele puse la dispoziția cititorului, cu privire la cadrul juridic al relațiilor româno-polone, evoluția schimburilor comerciale bilaterale(2003-2011), comunitatea românească din Republica Polonă, cât și prin indicele de nume din finalul lucrării.

Considerăm lucrarea drept o contribuție valoroasă, solidă ca informație, riguroasă ca tratare, nuanțată ca analiză. Ea se adresează atât specialiștilor, cât și marelui public, fiind un excelent mijloc pus la dispoziția tuturor celor care se interesează de evoluția relațiilor bilaterale: studenți, politologi, membri ai societății civile, oameni de cultură, publiciști etc.

dr. Ion Constantin

Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului

o cooperării polsko-rumuńskiej” (A. Kwasniewski, Przemówienie w Parlamencie Rumunii, Bukareszt, 14 mai 1996 r.).

Książka przedstawia ewolucję wzajemnych stosunków po II wojnie światowej, podkreślając jednocześnie istniejące wahania, mimo deklaracji o przyjaźni w ramach Układu Warszawskiego, oraz krańcowo różne pozycje obu krajów dotyczące ruchu komunistycznego i robotniczego w stosunkach między Chinami i ZSRR, porusza problemy Bliskiego Wschodu (relacje z Izraelem), nawiązania normalnych stosunków dyplomatycznych z Niemiecką Republiką Federalną czy wstrzymanie się Rumunii, wraz z innymi krajami Układu Warszawskiego, od interwencji w Czechosłowacji w 1968 r., związanej z praską wiosną itp.

W końcowej części pracy autor podkreśla, że w latach 1990-2000, po dziesięcioletnim zastoju wymiany ekonomicznej, na początku trzeciego tysiąclecia, została ona zintensyfikowana, zgodnie z potencjałem ekonomicznym obu krajów, przekraczając dzisiaj sumę 3 miliardów euro, lecz z ciągle utrzymującym się bilansem ujemnym ze strony Rumunii. Odnosząc się do zakrojonego na szeroką skalę projektu, przedstawionego stronie polskiej przez Grigore Gafencu w marcu 1939 r., dotyczącego budowy żeglownego kanału Morze Bałtyckie-Morze Czarne, nie został on włączony do agendy wzajemnych stosunków przez 70 lat. Nicolae Mareș uważa, że „może nastąpił czas, aby ten projekt stał się zakrojonym na szeroką skalę projektem europejskim, przy użyciu wspólnych funduszy europejskich”.

Użyteczność dokumentacyjna i naukowa tego tomu jest znacznie powiększona przez załączone do dyspozycji czytelnika dane, dotyczące ram prawnych w stosunkach rumuńsko-polskich, rozwoju wzajemnej wymiany handlowej (2003-2011), mniejszości rumuńskiej w Rzeczypospolitej Polskiej, jak i dzięki indeksowi nazwisk zawartemu na końcu książki.

Uważam pracę za wartościowy przyczynek, rzetelnie informujący, potraktowany rygorystycznie, zniuansowany w analizach. Książka skierowana jest zarówno do specjalistów, jak i szerokiej publiczności, będąc wspaniałym środkiem przekazanym do dyspozycji wszystkich, którzy interesują się ewolucją wzajemnych stosunków: studentów, politologów, członków organizacji obywatelskich, ludzi kultury, publicystów itp.

dr Ion Constantin –

Narodowy Instytut Badań Totalitaryzmu

Tlum. B. Breabăn

Polonus

tel/fax: 0040 (230) 520355

redactia_polonus@yahoo.com

www.dompolski.ro

ISSN 1223-4192

Redaktor naczelny:

Stanisława Jakimowska

Redagowany przez/Redactat de:

Kazimierz Longier (KL)

– redaktor techniczny

Barbara Breabăn

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Iwona Olszewska-Marculeac

Tipografia:

Zdjęcia na okładkach - przód: dreamstime; tył: KL

Zdjęcia na okładkach i w artykułach o „Bukowińskich spotkaniach”: KL

PIĘKNA NASZA
POLSKA CAŁAFRUMOASĂ ESTE
POLONIA NOASTRĂJEMIELNICA NA EUROPEJSKIM
SZLAKU CYSTERSKIMJEMIELNICA, PE TRASEUL
EUROPEAN CISTERCIANZródło: www.miemiec.eu - Autor: Piotr Miemiec

Opactwo w Jemielnicy utworzone zostało w XIII w. Klasztor, który był filią opactwa w Rudach został ufundowany przez Bolka I, księcia opolskiego i jego syna księcia Alberta, fundatora murowanej świątyni i klasztoru. Opactwo istniało już na pewno w 1289 r., kiedy to opat jemielnicki uczestniczył w zjeździe opatów w Lubiązu. W tym czasie w klasztorze było 20 mnichów, którzy utrzymywali się z dzierżawy przyklasztornych gruntów, prowadzili uprawy roślin zbożowych, młynarstwo oraz gospodarkę rybacką i pszczelarstwo. Uposażenie klasztoru było stosunkowo skromne, a opactwo najuboższe ze wszystkich opactw na Śląsku.

Klasztor, mimo skromnej pozycji finansowej, odgrywał znaczną rolę polityczną na Śląsku. Tutaj pochowano księcia Alberta wraz z małżonką. Przy klasztorze powstała biblioteka, której zbiory nie zachowały się niestety do czasów współczesnych. Klasztor był znanym ośrodkiem pielgrzymkowym. W 1638 r. przebywał w nim król Władysław IV, a w roku 1648 gościł w nim Karol, książę szwedzki, późniejszy król. Mnisi prowadzili szkołę elementarną, a od XVIII w. gimnazjum.

Okresem najtrudniejszym w dziejach opactwa, poza wojnami husyckimi, była wojna trzydziestoletnia. W 1627 r. wojska Mansfelda zniszczyły i spaliły nie tylko kościół i zabudowania klasztorne, ale zdewastowały jazy i groble klasztornych stawów. Za każdym razem, dzięki staraniom mnichów, klasztor był przywracany do życia. Znaczące straty opactwo poniosło również w wyniku pożaru w 1733 r. Ofiarość mieszkańców,

Abația din Jemielnica a fost înființată în secolul al XIII-lea. Mănăstirea care a fost filiala abației din Rudy a fost fondată de către Bolko I, prințul de Opole și fiul lui, prințul Albert, fondatorul bisericii zidite și al mănăstirii. Abația exista cu siguranță deja în anul 1289, când abatele din Jemielnica a participat la congresul abaților din Lubiąż. În timpul acesta în mănăstire erau 20 de călugări care se întrețineau din arenda pământurilor de lângă mănăstire, cultivau cereale, se ocupau de morărit, de administrarea pescuitului și albinăritului. Dotarea mănăstirii era relativ modestă, iar abația, cea mai săracă din toate abațiile din Silezia.

Mănăstirea, în ciuda poziției sale financiare modeste, a jucat un rol politic considerabil în Silezia. Aici a fost înmormântat prințul Albert împreună cu soția. Pe lângă mănăstire a fost înființată o bibliotecă a cărei colecție nu s-a păstrat până în zilele noastre. Mănăstirea era un cunoscut centru de pelerinaj. În anul 1638 poposea aici regele Władysław IV, iar în anul 1648 era găzduit Carol, prințul și regele de mai târziu al Suediei. Călugării conduceau o școală elementară, iar din secolul al XVIII-lea, un gimnaziu.

Perioada cea mai grea în istoria abației, în afara războaielor husite, a fost războiul de treizeci de ani. În anul 1627 armata lui Mansfeld a distrus și a ars nu numai biserica și clădirile mănăstirești, dar a devastat stăvilarele și barajele iazurilor mănăstirești. De fiecare dată, datorită străduinței monahilor, mănăstirea își revenea la viață. Pierderi semnificative a suferit abația, de asemenea, în timpul incendiului din

a także pomoc sąsiednich opactw śląskich pozwoliła na odbudowę, a nawet przebudowę klasztoru. Prace prowadzone były pod kierunkiem znanego architekta Henryka Gansa. Wygląd, jaki wówczas uzyskały kościół i klasztor dotrwał do czasów współczesnych.

Kres działalności opactwa, podobnie jak większości opactw cysterskich, przypadł na rok 1810. Król pruski likwidując klasztor przejął cały jego majątek, który oszacowano na 137 tys. talarów. W 1812 r. kościół klasztorny został przekazany parafii, a w następnym roku w klasztorze założono lazaret dla rannych i chorych żołnierzy francuskich uczestniczących w wyprawie Napoleona na Moskwę.

Zespół klasztorny Cystersów jako cały kompleks wraz z kościołem i zabudowaniami klasztoru i budynkami gospodarczymi wpisany został do rejestru zabytków prowadzonego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Do naszych czasów z budynku klasztornego zachowały się trzy skrzydła o prostej architekturze. Skrzydło zachodnie i południowe są piętrowe. W latach 1833-1834, już po kasacie klasztoru, wyburzono skrzydło wschodnie, pozostał tylko krużganek z zachryścią i średniowiecznymi murami kamiennymi.

Kościół pocysterski posiada bogate rokokowe wnętrze. Poza ołtarzem głównym, usytuowanym w absydie prezbiterium, uwaga skupia się na 12 bocznych ołtarzach. Wyposażenie uzupełniają stalle ustawione po obu stronach prezbiterium, drewniane, polichromowane, ambona wykonana w 1769 r., dekorowana motywami akantu i wieńców kwiatowych oraz organy rokokowe z 1777 r. Ściany naw zdobią liczne obrazy i rzeźby.

Barbara Breabăn

1733. Generozitatea locuitorilor, precum și ajutorul abațiilor vecine din Silezia, a permis refacerea, chiar reconstrucția mănăstirii. Lucrările au fost realizate sub îndrumarea cunoscutului arhitect Henryk Gans. Înfățișarea pe care au primit-o biserica și mănăstirea s-a păstrat până în zilele noastre.

Sfârșitul activității abației, la fel ca a majorității abațiilor cisterciene, survine în anul 1810. Regele Prusiei, lichidând mănăstirea, a preluat toată averea ei care a fost estimată la 137 de mii de taleri. În anul 1812, biserica mănăstirii a fost transferată parohiei, iar în anul următor în mănăstire a fost întemeiat un spital pentru soldații francezi, răniți și bolnavi, care participaseră la campania lui Napoleon la Moscova.

Ansamblul mănăstiresc al cisterciencilor, ca un complex, împreună cu biserica, construcțiile mănăstirii și clădirile gospodărești sunt înscrise în registrul monumentelor condus de Institutul Național al Patrimoniului.

Până în zilele noastre din clădirea mănăstirii s-au păstrat trei aripi cu o arhitectură simplă. Aripa de vest și cea de sud au două etaje. În anii 1833-1834, deja după lichidarea mănăstirii, aripa de est a fost demolată, a rămas numai peristilul cu sacristia și zidurile de piatră din evul mediu.

Biserica postcisterciană are interiorul bogat, în stil rococo. În afara altarului principal, situat în absida prezbiteriului, atenția se concentrează asupra a douăsprezece altare laterale. Dotarea e completată cu stranele așezate pe ambele părți ale prezbiteriului, din lemn, policromate, amvonul executat în anul 1769, decorat cu motivele de acant și cununi de flori, precum și orga în stil rococo din anul 1777. Pereții naosului sunt împodobiți cu multe tablouri și sculpturi.

24. Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania” Cel de al 24-lea Festival Folcloric Internațional „Întâlniri Bucovinene”

Czerniowce

Niezwykłe „Bukowińskie Spotkania”

W bieżącym roku, już po raz 24. zorganizowany został Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny pod nazwą „Bukowińskie Spotkania”. Jak każdego roku, tak i teraz festiwal ten odbywa się w kilku krajach, w których kultywuje się tradycje bukowińskie.

Do udziału w tym festiwalu Miejska Rada w Czerniowcach zaprosiła na okres od 12 do 15 lipca 30 zespołów bukowińskich z Polski i Węgier oraz z Ukrainy. Z Polski na festiwal przyjechały trzy zespoły, a mianowicie: nasz Zespół „Echo Bukowiny” z Lubania, Zespół Górali Czadeckich „Jodelki” z Żagania oraz Zespół Muzyczny „Syrba” z województwa lubuskiego.

„Întâlniri Bucovinene” neobișnuite

În anul curent, pentru a 24-a oară a fost organizat Festivalul Folcloric Internațional „Întâlniri Bucovinene”. Ca în fiecare an, așa și acum acest festival se desfășoară în câteva țări în care se cultivă tradițiile bucovinene.

Consiliul Orășenesc din Cernăuți a invitat la festival, în perioada 12-15 iulie, 30 de ansambluri bucovinene din Polonia și Ungaria precum și din Ucraina. Din Polonia au venit trei ansambluri: ansamblul nostru „Echo Bukowiny” din Luban, Ansamblul Muntenilor Czadca „Jodelki” din Żagań precum și Ansamblul Muzical „Syrba” din voievodatul Lubuskie.

Otwarcie festiwalu

Zespoły polskie zostały zakwaterowane w nowoczesnym, bardzo wygodnym i pięknym hotelu „Oazis” w Czerniowcach, gdzie w komfortowych warunkach i wspaniałej kuchni bardzo szybko zregenerowaliśmy siły i zmęczenie po trudach długiej podróży.

Realizacja programu festiwalowego rozpoczęła się w dniu 13 lipca i poprzedzona została korowodem wszystkich zespołów w barwnych strojach ludowych, który przeszedł ulicami miasta z Placu Teatralnego do amfiteatru w Letnim Parku. Na Placu Teatralnym nastąpiło otwarcie Jarmarku Petriwskiego, dorocznej imprezy, w ramach której odbywały się „Bukowińskie Spotkania”. Podczas korowodu poszczególne zespoły prezentowały swoje skrócone programy, które przyjmowane były owacyjnie przez licznie zgromadzonych mieszkańców Czerniowiec.

Otwarcie festiwalu w Letnim Parku im. Tarasa Szewczenki miało podniosły i bardzo uroczysty charakter. Na samym początku przedstawione zostały wszystkie zespoły zagraniczne, po czym dyrektor festiwalu pan Zbigniew Kowalski oraz przedstawiciele władz miasta w kilku słowach przywitali wszystkich obecnych w amfiteatrze i dokonali otwarcia festiwalu.

Bardzo dobrym rozwiązaniem na rozpoczęcie prezentacji było wykonanie przez każdy zespół jed-

Zespół „Mugurel” - Pătrăuții de Jos - Ukraina

Ansamblurile poloneze au fost cazate în modernul, confortabilul și frumosul hotel „Oazis” din Cernăuți unde, în condiții bune și cu o bucătărie deosebită, ne-am refăcut forțele foarte repede după călătoria dificilă.

Programul festivalului a început în ziua de 13 iulie și a fost precedat de parada tuturor ansamblurilor în costume populare colorate care a avut loc pe străzile orașului din Piața Teatrului spre amfiteatrul din Parcul de Vară.

În Piața Teatrului a avut loc deschiderea Târgului Petrivski, manifestare anuală în cadrul căruia au avut

Zespół „Echo Bukowiny” - Lubań - Polska

loc „Întâlnirile Bucovinene”. În timpul paradei, ansamblurile au prezentat un program scurtat primit cu ovații de numeroșii locuitori ai Cernăuțiului.

Deschiderea festivalului la Teatrul de Vară „Taras Șevcenko” a avut caracter elevat și festiv. Chiar la început au fost prezentate toate ansamblurile din străinătate, după care directorul festivalului – dl. Zbigniew Kowalski și reprezentanții autorităților orașului, în câteva cuvinte, au urat bun venit celor prezenți în amfiteatru și au deschis festivalul.

O rezolvare foarte bună pentru început a fost executarea de către fiecare ansamblu a unei piese. Apoi, ansamblurile, conform ordinii stabilite, și-au prezentat programele lor artistice. Am putut admira varietatea splendidelor costume populare de la coloarele broderii ale costumelor românești și ucrainene la costumele muntenilor Czadca ce trezeau uimire. De asemenea, varietatea pieselor prezentate trezea entuziasmul precum și impetuoșitatea neobișnuită a muzicii, cântecelor și dansurilor executate de grupurile românești. Ansamblul maghiar a prezentat un program plin de umor executat de copii și tineri, primit cu căldură de numeroșii spectatori din amfiteatru. Ansamblurile ucrainene – fără excepție – au prezentat piese foarte melodioase, executate cu sensibilitate.

nego utworu. Następnie poszczególne zespoły, według ustalonej kolejności, rozpoczęły prezentacje swoich programów artystycznych. Mogliśmy podziwiać różnorodność przepięknych strojów ludowych od barwnie wyszywanych bogatych strojów rumuńskich i ukraińskich, po budzące podziw stroje górali czadeckich. Entuzjazm budziła także różnorodność prezentowanych utworów. Uwagę zwracała niezwykła żywiołowość muzyki, śpiewów oraz tańców wykonywanych przez grupy rumuńskie. Zespół węgierski przedstawił pełen humoru program w wykonaniu dzieci i młodzieży, który został bardzo gorąco przyjęty przez licznych widzów w amfiteatrze. Zespoły ukraińskie – bez wyjątku przedstawiły swoje bardzo melodyjne utwory, wykonywane z wielkim uczuciem.

Zespół Górali Czadeckich „Jodelki” przedstawił pieśni i tańce folkloru góralskiego, które wspa-

Zespół „Plaiul Herței” - Herța - Ukraina

niale komponowały się z ich ciekawymi strojami ludowymi oraz zostały ciepło przyjęte przez widownię. Nasz Zespół „Echo Bukowiny” przedstawił w swoim programie pieśni o tematyce bukowińskiej, zarówno dawne (np. „Gdzie jesteś z warkoczami dziewczyno” lub rumuńska pieśń „A ruginit frunza din vii”), jak i pieśni napisane współcześnie (np. „Bukowinę znów odwiedzę”). Wszystkie nasze utwory charakteryzowały się nostalgią i tęsknotą za rodzinnymi stronami i chyba dzięki temu spotkały się z owacyjnym przyjęciem przez zgromadzonych widzów oraz członków zespołów. Rozśpiewana i roztańczona scena amfiteatru przyciągała uwagę widzów aż do występu ostatniego zespołu do godzin wieczornych.

Przy tej okazji członkowie Zespołu „Echo Bukowiny” składają serdeczne podziękowanie władzom miasta Czerniowce za zaproszenie na ten festiwal, za przyjęcie i okazaną nam gościnność.

Zespół „Jodelki” - Żagań - Polska

Ansambblul muntenilor Czadca „Jodelki” a prezentat cântece și dansuri din folclorul muntenesc, care se armonizau cu interesantele lor costume populare primit cu căldură de public. Ansambblul nostru „Echo Bukowiny” a prezentat, în programul său, cântece cu tematică bucovineană, atât vechi („de ex. „Unde ești fată cu cosițe” sau cântecul românesc „A ruginit frunza din vii”), cât și mai noi (de ex. „Voi revedea iar Bucovina”). Toate piesele noastre se caracterizau prin nostalgie și dor după locurile natale și poate de aceea au fost primite cu ovații de către spectatorii prezenți precum și de către membrii ansamblurilor. Cântecele și dansurile de pe scena amfiteatrului au atras atenția publicului până la evoluția ultimului ansamblu la orele serii.

Völgység Néptánc Egyesület - Bonyhád - Węgry

Zespół „Złota Krynica” - Czerniowce - Ukraina

Zespół „Czerniwczanka” - Czerniowce - Ukraina

Zespół „Piatra Șoimului” -
Câmpulung Moldovenesc - Rumunia

Zespół „Clopoțelul” - Comănești - Rumunia

Zespół „Dzereło” - Czerniowce - Ukraina

Zespół „Czeremszyna” - Waszkowce - Ukraina

Zespół „Ruta” - Waszkowce - Ukraina

Nasz pobyt na festiwalu – mimo że był trochę krótki, był dla nas wszystkich okazją do zapoznania się z osiągnięciami artystycznymi zespołów bukowińskich, a także urzeczony zostaliśmy urokiem tego pięknego miasta. Mogliśmy również doświadczyć serdeczności od mieszkańców Czerniowiec. Poza tym wynieśliśmy niezapomniane bardzo miłe wrażenia z występów na estradzie Festiwalu „Bukowińskie Spotkania”.

Władzom miasta oraz wszystkim organizatorom przekazujemy życzenia wszelkiej pomyślności w życiu osobistym a także w pracy zawodowej i społecznej.

*Jan Gula –
kierownik Zespołu „Echo Bukowiny” z Lubania*

Cu acest prilej, membrii ansamblului „Echo Bukowiny” adresează calde mulțumiri autorităților orașului Cernăuți pentru invitația la acest festival, pentru primire și ospitalitate.

Prezența noastră la festival – deși puțin cam scurtă – a fost pentru noi toți un prilej de a cunoaște realizările artistice ale ansamblurilor bucovinene, de asemenea am fost fascinați de frumusețea acestui oraș. Am putut simți cordialitatea locuitorilor Cernăuțiului. În afară de aceasta, am luat cu noi impresii foarte plăcute despre evoluțiile de pe scena Festivalului „Întâlniri Bucovinene”.

Autorităților orașului și tuturor organizatorilor le urăm succese în viața personală, cea profesională și socială.

Trad. St. Iachimovschi

